

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opusculum Theologico-Canonicum De Sponsalibus

Kugler, Johann

Norimbergæ, 1705

§. II. Quæstiones magis disputabiles circa hactenus dicta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40883

§. II.

Quæstiones magis disputa-
biles circa hæctenus dicta.

QUÆSTIO I. ex num. 4.

An pro sponsalibus requiratur libertas
formalis, & directa, ita ut promissio
ebrii; aut amentis, licet prius prævisa,
non constituat Sponsalia?

25. **A**ffirmativa communis est, & vera, eam-
que tenet Sanchez l. 1. D. 8. n. 20. &
alij ab eo citati. Palau D. 1. puncto 2.
n. 5. Gonzalez super c. Dilectus de Sponsal.
citans Vasquesium, & Pontium. Mastrius Dissp.
7. de matrim. Sacr. n. 115. cum Averfa, &
Caspensi. Oberascher & alij. Assertioni favent
cap. Dilectus 24. de Sponsal. & c. Neque fu-
riosus 26. XXXII. q. 7. & l. 8. ff. de Sponsal.
quibus locis furiosus celebrandi contractus matri-
monialis simpliciter incapax declaratur. 2°. Pra-
xis tribunalium omnes contractus improbare so-
let, & irritare testamenta, si constet hæc facta
esse in ebrietate, aut amentia; nec inquit utrum
ante ebrietatem, vel amentiam fuerint prævisa,
aut intenta. 3°. Pro Administratione Sacra-
menti non sufficit libertas indirecta, vel in causa;
quia ejus minister debet agere more humano:
Unde absolutio, data ab ebrio, quamvis antè
prævisa, aut intenta, esset irrita; ergo idem di-
cendum de ministro contractus Sponsalitij. 4°.

Promissio DEO facta, seu votum requirit libertatem directam, nec sufficit indirecta in causa, seu purè interpretativa, ut ostendit *Suar. tom. 2. de Relig. tr. 6. l. 1. de Votoc. 10. Laym. l. 4. tr. 4. c. 1. n. 4.* & hoc teste communis sententia, Ergo etiam promissio facta homini: unde bene *Iljung Tr. 6. D. 1. n. 14.* inquit: Actio extranea, quæ non fit modo humano, nihil valet, ideo etiam promissio sive DEO, sive homini facta, nullam vim habet obligandi. Idem probat *Tr. 5. D. 1. n. 87.*

26. Ob. 1. Juxta *c. Majores 3. §. Item de Bapt.* valet baptismus amenti, aut dormienti collatus, dummodo prius fuerit petitus. ergo pariter valebit promissio ebrij, antea prævisa, aut intenta. R. C. antec. N. Conseq. quia plus requiritur ad efficiendum, quàm ad purè recipiendum, unde etiam infantes sinè omni actu humano validè baptizantur. 2°. Collatio talis baptismi est adhuc actio humana, non autem promissio ebrij.

27. Ob. 2. Homicidium ab ebrio commissum sufficienter est voluntarium, dummodo fuerit prævisum, aut in causa volitum. Ergo etiam sufficienter erit voluntaria promissio matrimonij, ab ebrio facta, dummodo præviderit, quòd in ebrietate tales promissiones facere soleat. Prob. conseq. libertas quæ sufficit pro peccato mortali, etiam sufficit pro Sponsalibus juxta num. 6. ergo. R. N. Conseq. disparitas est 1°. quia prior verè vult realem, & veram occisionem, saltèm in causa, & indirectè: alter autem indirectè, & imputa-

putativè vult sola verba externa, quæ solet in ebrietate proferre, quæ nudè accepta, non sunt vera promissio, habens vim obligandi; aliàs etiam psittacus promittere posset; aut homo per psittacum, à se instructum verba promissoria proferentem: neque dari posset ulla promissio ficta.

2°. *Malitia* homicidij consistit in voluntate interna, sive directà, sive indirecta; aut interpretativa; cùm feratur in rem prohibitam, & proximo perniciosam, quæ malitia commissà, potest extrinsecè denominare actum externum, tanquam sui completivum, quamvis hic malitiam nullam de novo addat, ità ut coram DEO idem peccatum esset commissum, quamvis actualis occisio non sequeretur. Promissio autem ebrij, neque de se obligatoria est, neque ullus actus præcessit *obligatorius*, aut intendens obligationem, ex quo verbalis illa promissio vim obligandi haberet. 3°. Externa illa occisio, coram DEO jam mala est extrinsecè, & denominativè; quia voluntaria; verba ebrij autem nullo modo sunt promissio: Nam *promissio est volitio, quâ se quis alteri vult obligare humano, & rationabili modo manifestata*: atqui talis ebrius non voluit se obligare, licèt præviderit, quòd in ebrietate verba talia prolaturus sit, quibus prudentes homines solent suam voluntatem explicare; & licèt voluntatem se obligandi habuisset; non manifestat eam humano, & rationabili modo, prout requiritur ad promissionem homini factam, ergo. 4°. Plus requiritur ad bonum, quale est promissio, quod debet esse tale ex in-

regra causa, quàm ad malum, quod est tale ex quolibet defectu ita Suar. Sanchez Oberascher. Ad probat: R. 1°. indirectè, ergo talis libertas etiam sufficit pro voto, vel pro administratione Sacramenti. R. 2°. libertas formalis, & immediata, quæ sufficit pro peccato mortali, etiam sufficit pro Sponsalibus; (id est pro his non requiritur major advertentia, & consideratio quàm pro illis) C. sufficit sic libertas indirecta, & mediata, vel in causa N.

28. Replic. qui diceret: *Promittotibi matrimonium, si in ebrietate dixerò, quòd te velim in uxorem habere*, ille verè obligaretur, si postmodum in ebrietate, prædicta verba pronuntiaret, ergo sufficit libertas mediata, validæque sunt Sponsalia ebrij. R. C. antec. N. suppositum Consequentis: nam hæc non est libertas mediata, sed immediatè, & extra ebrietatem talis promittit, & voluntatem se obligandi more humano manifestat; adeoque contrahit jam prius Sponsalia; sed conditionata: unde verba postmodum in ebrietate secuta, non sunt Sponsalia, sed conditio promissionis prius factæ, à cujus purificatione dependebat obligatio. Sicut si quis voveret abstinere à vino, si in ebrietate blasphemaverit, subsequente postmodum blasphemiam non sunt ipsum votum, sed conditio voti.

29. Obi. 3. Juxta *num. 12.* valent Sponsalia contracta per Procuratorem, quo casu contrahens sive dormiat, sive ebrius sit, verè obligari incipit, eo instanti, quo Procurator contractum perficit. ergo etiam obligabitur, qui vult contra-
here

here per verba in ebrietate prolata. **R. C. Antec. N. Conseq.** quia prior moraliter vigilat, & formaliter liber est, in suo vicario: Nam *potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. R. J. 68. in 6.* alter nullam exercet libertatem, nec prius supponitur habuisse voluntatem se obligandi, humano modo manifestatam; nisi prius conditionatè se obligasset, juxta dicta n. præced.

30. Ob. 4. Qui in ebrietate suscipit ordines sacros, prius petitos, hoc ipso obligatur ad votum castitatis, si scivit illud Sacro ordini ex præcepto Ecclesiæ esse annexum; ergo etiam qui vult ebrietatem, in qua prævidet promissionem Sponsalium, eo ipso censebitur Sponsalia contrahere. **R. C. antec. N. Conseq.** Quia prior hoc ipso obligationi voti se liberè subjecit; quòd ordines petiverit, quibus eam scit esse annexam; ebrietati autem non est annexa vis obligatoria Sponsaliorum, neque eam tribuunt pura verba, præsertim non prolata modo rationali, & humano.

31. Ob. 5. Actualiter promittentes sæpe sic distrahuntur, ut non habeant formalem voluntatem se obligandi; nec obligationem advertant, & tamen verè obligantur, ergo non requiritur formalis libertas, aut voluntas se obligandi. **R. permissio antec. D. Conseq.** ergo non requiritur formalis libertas physicè in se præsens, vel reflexè, & signatè cognita (non requiritur physicè præterita, in suo tamen effectu virtualiter saltèm perseverans, in quantum vel ex vi, & virtute illius procedit effectus, vel ipsa adhuc in tenui

reminiscentia durat, licet propter distractionem non advertatur N. Conseq. Nam hic discurrendum est, sicut discurrunt Theologi de intentione pro Sacramenti administratione requisita; dum docent, sufficere virtualement, non autem habitualement, qualis potest dari in ebrio.

QUÆSTIO II.

An valida sint Sponsalia ex gravi metu contracta?

Ex num. 4.

32. **M**agni momenti hæc quæstio est; nam si non valeant talia Sponsalia; poterit sic coactus pro libitu vovere castitatem, vel cælibatum, suscipere ordines, contrahere cum alia; nec obstrictus erit impedimento publicæ honestatis &c. Ad meliorem quæstionis intelligentiam Prænotandum est, alium dari metum levem, qui facile contemnitur; alium gravem, qui cadit in virum constantem; rursus alius est justus, seu justè incussus à lege, aut Magistratu, v. g. in pænam admitti sceleris, (quamvis Juristæ per metum *justum*; gravem intelligant) alius est unjustus, seu injustè per injuriam, vel innocentè incussus.

33. Gravis censetur, metus mortis, mutilationis, verberum, cruciatus Corporis, servitutis, stupri, amissionis omnium bonorum, vel majoris partis, carcerum & vinculorum; infamix non facile debilis; injustæ excommunicatio-

cationis, aliorumque gravium malorum sibi, aut alicui valde conjuncto imminentium. Ut ex variis juribus probant Sanchez l. 4. D. 5. Lessius de J. & J. l. 2. c. 17. n. 5. Gonzalez, Pirrhing, Canis. & alij super tit. de his que vi &c. Wagnerek super cap. Veniens 15. de Sponsal. Arg. l. pen. ff. de Furtis & l. 1. ff. Quarum rerum actio &c. §. In Summa. 6. ubi metus, & nimia reverentia æquiparantur, addi solet metus reverentialis, si sit minis, verberibus, nimis importunis precibus conjunctus; imò ut notat Wagnerek loco cit. etiam sinè his circumstantiis aliquando hic metus solet esse gravis respectivè; nam sæpe metus, qui censetur esse levis respectu viri robusti, respectivè gravis est in fæmina, aut adolescente. Sponsalia ex metu levi contracta, non esse ipso facto irrita, adeoque ea inducere impedimentum publicæ honestatis, & jus ad oscula, & tactus non impudicos, docet cum Sanchez Sporer, ait tamen esse infirma, & etiam propriâ authoritate vim passi irritabilia, licèt fuissent jurata, quamvis talè in foro externo non concedatur actio. idem docet Bonac. de Sponsal. puncto 9. n. 10. Jam ad questionem.

34. Affirmativam Lessius de J. & J. l. 2. c. 17. n. 37. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 21. Haunoldus de J. & J. tomo 3. tr. 8. Contr. 2. Wiestner de Canon. Imped. p. 2. a. 3. n. 18. apud hos Henriquez, Ledesma, Sylvester, Tanner & alij. Sed præplacet negativa, dummodo metus sit gravis, injustè & ad Sponsalia

falia extorquenda incussus. Hanc tenet *Sanct.*
l. 4. D. 19. n. 3. Laym. l. 3. tr. 4. c. 6. n. 3.
Palaeus de Sponsal. D. 1. p. 2. n. 6. perperam
 ab aliquibus pro opposita citatus. *Il/ung tr. 6.*
D. 9. n. 2. P. Wex. in suo Opusc. Canon. Trid.
 dicens esse communem Pontificij Juris Interpre-
 tum, Summistarum & Theologorum, *Zoësius,*
Engel, König, Wagnerek, Streinius, Ma-
strius, & apud hos Bonacin., Covarruv., Salas,
Reginald., Guttierrez, Pontius, uterque Bar-
bosa, Azor, Gonzalez, Lugo, Tamburi-
nus, plurimique alij. Favet huic Sententiæ
 cum suis Interpretibus *cap. Ex literis 11. de*
despons. impub. ubi contractus ex metu initus,
 vim non habet: addunt alij *l. oratio ff. de Spon-*
salibus. ubi dicuntur ea disponi de Sponsalibus,
 quæ disponuntur de matrimonio. Sed hæc lex
 non est efficax & in multis casibus fallit, ut fuse
 ostendit *Gobat de Sponsal. n. 74.* Prob. asser-
 tio 1°. Si valerent hæc Sponsalia, pariter valeret
 matrimonium metu extortum, atqui illud non
 valet: *c. Cum locum 14. c. Veniens 13. & 15.*
c. Consultationi 27. de Sponsal. c. De illis 9.
de Despons. impub. c. 2. De eo qui duxit &c.
 Ergo nec Sponsalia. Prob. sequela: Matrimo-
 nium ex illis Sponsalibus secutum esset mediatè
 metu extortum, atqui illud esset validum; ergo.
 Maj. prob. metus coëgisset ad ineunda Sponsalia,
 & hæc vi suâ obligativâ ulteriùs cogerent ad ma-
 trimonium: ergo hoc esset mediatè metu extor-
 tum: Nam qui est causa causæ necessariæ, est
 etiam causa causati, ergo etiam metus, qui esset
 causa

causa Sponsalium ; obligatione suâ necessitan-
 tium ad matrimonium , esset etiam causa ipsius
 matrimonij. Prob. 2°. Nequit dari obligatio
 ad actum omnino invalidum , atqui matrimo-
 nium ex ejusmodi Sponsalibus initum esset actus
 invalidus (quia metu in Sponsalium obligatione
 incluso extortus) ergo respectu illius non potest
 dari Sponsalitia obligatio. Prob. 3°. Juxta P.
Suar. tr. 2. de Relig. l. 1. de voto c. 8. n. 10.
 Votum ingrediendi Religionem , & in ea profi-
 tendi , metu extortum est invalidum ; quia hoc
 cogeret ad emittendam professionem ; & metus
 prius coëgisset ad nuncupandum votum , & sic
 mediante voto coëgisset ad professionem ; quia
 autem professio , coacta , & metu extorta irrita
 est , etiam votum sic profitendi est irritum ; cum
 nemo possit obligari ad actum invalidum. Atqui
 simile prorsus eveniret in prædictis Sponsalibus ,
 ergo etiam illa sunt irrita.

35. Ob. 1°. Omnes contractus ex metu initi,
 sunt validi , nisi lege positiva irritentur ; (unde
 apud infideles , valent etiam matrimonia ex metu
 inita teste Sanchez l. 4. D. 14. n. 3.) quia sunt
 simpliciter voluntarij , & capaces meriti , & de-
 meriti : ideo c. 2. de his que vi , metu & c.
 generaliter dicitur : *Qua metu & vi fiunt ,*
de jure debent in irritum revocari , vel infir-
mari , ut dicitur l. fin. C. eod. tit. adeoque non
 sunt ipso facto irrita , vel infirma. Atqui
 Sponsalia ex metu inita , nullibi irritantur ; nam
cap. Ex literis. loquitur de puella , quæ dolens,
 & invita , adeoque sinè suo consensu in domum
 Sponsi

Sponsi traducta est, imò & hæc Sponsalia adhuc videntur fuisse valida, aliàs frustra Pontifex jubere-
ret puellam illam commoneri. Ergo Sponsalia
ex metu inita, dummodo consensus adfuerit,
sunt valida. Confirm. c. *Inter cætera* 22. XXII.
q. 4. Declaratur matrimonium cujusdam Hu-
baldi cum sua concubina, esse *stabile, & fir-
mum*, licet ex metu mortis fuerit contractum.
Ergo. R. Permissa Maj. D. Min. Atqui Spon-
salia ex metu inita nullibi irritantur directè, expli-
citè, & formaliter Trans. Min. non irritantur in-
directè, implicite, & virtualiter, in quantum
irritatur eorum objectum, hoc est matrimonium
ex metu initum, quale esset illud, quod ex co-
actis Sponsalibus sequeretur N. min. & Conseq.
Ad cap. *ex literis* plurimi interpretes cum San-
chez dicunt, illud loqui de Sponsalibus prius
cum consensu, sed tamen ex metu initis, quam-
vis puella *postmodum*, sive *tempore procedente*
facti pœnitens, habitare noluerit in domo pater-
na Sponsi. Neque tamen frustra moneri jube-
tur; ut maturè perpenderet, an verè metus in-
tercesserit?

36. Ad Conf. R. Illum Hubaldum fuisse
metu mortis adactum, non tantùm ad Spon-
salia; sed ad ipsum matrimonium; sed non metu
injusto, utpote in pœnam concubinatus (&
fortè cum promissione matrimonij) exerciti, in-
cusso. Aliàs matrimonium fuisset irritum. Insuper
illud matrimonium, licet prius ratione metus ir-
ritum fuisset; postmodum tamen erat liberè, &
sinè metu ratificatum, & confirmatum: Nam
accessis

accessit iuramentum, carnalis copula, spontanea cohabitatio, per quæ olim, saltè præsumptivè matrimonia convalescebant. *c. Insuper 4. qui matrim. Accus. Et c. c. 30. Et ult. de Sponsal. c. pen. de condit. appos. c. 2. de eo qui duxit Et c. cap. de illis. 9. de despons. impub. cap. 21. de Sponsal.*

37. Ob. 2°. Matrimonium, vel professio religiosa, aut si qui alij dantur contractus *indissolubiles*, ideo per metum invalidantur; quia innocenti talem metum passo, non posset amplius per horum *dissolutionem* succurri; & sic cogereur invitus damnum pati; cogens autem ex sua malitia lucrum reportaret. Atqui Sponsalia non sunt indissolubilia. Ergo nec irrita, sed tantum irritanda. Conf. In contractu, in quo dolus intercessit, magis consulitur innocenti per hoc, quòd contractus sit validus, sed pro libitu innocentis rescindibilis, quàm si esset simpliciter irritus: quia casu quo postmodum appareat esse favorabilis innocenti, tenebitur pars nocens eum observare, ad quem non obligaretur, si aliunde irritus fuisset: & sic jura magis favent innocenti, valorem tali contractui pro libitu innocentis permittendo, quam tollendo. Ergo idem dicendum est de Sponsalibus ex metu contractis.

38. R. D. Mai. Ideo per metum invalidantur, &c. ità ut contractuum indissolubilitas sit sola, & unica causa invalidationis N. ità ut sit tantum causa particularis C. Maj. & Min. & N. Conseq. nam etiam aliqui contractus dissolubiles irritantur per metum v. g. promissio, aut solutio

lutio dotis. *l. si mulier. 21. §. si dos 3. ff. quod metus causa &c.* promissio vel traditio rerum Ecclesiæ. *c. 1. junctâ glos. XV. q. 6.* licet juramento confirmata. *c. 2. de Furejur.* Absolutio à censura. *c. absolutionis un. de iis qua vi &c. in 6.* vide *Pirrhing super hunc tit. n. 23.* aliæ igitur causæ, pro conclusione assignatæ probant Sponsalium coactorum invaliditatem; accedit, quòd vim, vel metum passo nunquam satis succurratur, etiam per Sponsaliorum dissolutionem; quia per eam non tollitur impedimentum publicæ honestatis; & antequam dissolutio illa per judicem fieret, non auderet Sponsus interim cum alia contrahere, vel castitatem voverè, sed cum magno suo incommodo expectare cogereretur; præter incommoditates, & expensas in Judicem faciendas &c. Ad Conf. *ry.* permissio anteced. *N. Conseq.* Disparitas est: Quia metu coactus innocenter incurreret impedimentum publicæ honestatis, quod onus prævalet bono in objectione insinuato, & parùm æstimabili, quia rarissimè eventuro: cum rarissimè soleant per metum extorqueri contractus patienti favorabiles, & præjudiciosi extorquenti. Quòd autem potius metus, quàm dolus aliquos contractus irritet, ratio ulterior est: quia dolus faciliùs præcaveri potest, ità ut deceptus suæ simplicitati adscribere debeat, si decipiatur; vis autem, & metus non possunt sic evitari. 2°. Fraudes, & doli sæpissimè committuntur, adeoque horum prætextu plurimi contractus fierent irriti, cum magna Reip. perturbatione, vis autem, & metus
rariora

rariora sunt. 3°. Contractus Sponsalium ex metu initus faceret ipsum matrimonium coactum, adeoque invalidum; & sic pro objecto haberet rem invalidam; nihil tale habet contractus dolosus.

39. Ob. 3°. Quamvis Sponsalia sint clandestina, vel ab impubere, vel cum impedimento matrimonij contracta, tamen valent, & etiam subsequutum matrimonium, dummodo in hujus contractu cessaverit clandestinitas, vel impubertas, vel impedimentum sit per dispensationem sublatum. Ergo etiam valebunt Sponsalia, unà cum subsequente matrimonio, dummodo (ut fieri potest) metus ante illius contractum sit sublatus. R. C. Antec. N. Conseq. aut potius consequentis suppositum, quòd nempe tali casu, si priora Sponsalia valida sunt, metus cessare possit, perseveraret enim virtualiter in ipsa obligatione Sponsalium; quia hæc vim obligationem haberet ex metu, & vis illa moraliter cogendo ad ipsum matrimonium, redderet illud invalidum; nihil tale præstant impedimenta alia recensita, quæ perfectè cessant, nec perseverant in obligatione, cum illam non causaverint.

40. Ob. 4°. Pars prius ad Spondendum coacta, potest postmodum cessante metu formali liberè promissionem, aut obligationem rescindere; ergo si eam non rescindat, sed liberè conservet; liberrimè matrimonium contrahet, quamvis illud dependeat ab obligatione prius violentè inducta: sicut liberè ad carcerem duceretur, qui violentè prius captus erat; si postmodum per-

C

missus

missus est vincula sibi deponere, & non deponit. *R. D. Antec.* Potest obligationem rescindere immediatè per suam voluntatem N. (esset enim nugatoria obligatio, quæ pro libitu obligati abjici posset, ita ut haberet hunc sensum: ego hunc obligo, si, vel quamdiu obligari voluerit) potest eam rescindere mediatè, id est, petere rescissionem à Judice, adeoque cum præjudicio libertatis, cum periculo nè causâ cadat, si contra Coactorem, & plerumque potentiorum probare violentiam non possit, & cum incommoditatibus object. 2da insinuat, ob quas mallet potius violentiam pati, & coactum matrimonium inire, quàm illis se opponere C. Antec. & N. Conseq. Ex his facillè patet responsio ad paritatem.

41. Ob. 5°. Possent talia Sponsalia juramento confirmari. Ergo saltèm eo casu valebunt. *R.* Nec juramentum de objecto invalido esse obligatorium, præsertim si ipsum juramentum esset factum ex metu. *arg. c. 11. de despons. impub.*

QUÆSTIO III.

An contractui Sponsalium apponi possit conditio pœnalis: v. g. ut pars injustè resiliens pendat mille aureos?

Ex num. 4.

42. **A**ffirmativa placet multis clari nominis Authoribus, inter quos videtur esse *Suar.*

tom,

tom. 1. l. 2. de *Furam.* c. 23. n. 5. incidenter tantum hanc quaestionem attingens, absque plena ejusdem definitione. *Laym.* l. 5. tr. 10. C. 1. n. 8. *Palau de Spons.* D. 1. p. 9. *Haunoldus tom. 1. de J. & J. tr. 4. n. 364.* Gobat, *Wiestner*, *Sporer*, *Oberascher* & praeter alios apud *P. Wex*, *Perez*, *Diana*, *Engel*, *D. Glettle* &c.

Negativa tamen teste *Laymanno*, & *Pontio* communis est, eamque teste *Haunoldo* tenent omnes ferè *Theologi* & *Juristæ*: ut *Sanchez* l. 1. D. 30. n. 2. & 3. *Gonzalez*, *Barbosa*, *Pirrhing*, *Canis.* *Wagnerek* super cap. *Gemma*, *Ilfung*, tr. 6. D. 9. n. 98. cum limitatione tamen si poena gravis sit. *Zoësius* super tit. de *Spons.* n. 82. *König* super tit. de *Donat.* inter virum &c. n. 11. *Lancellot.* in *Instit.* de *Spons.* D. *Schambogen* in *sua Hecatombe* dissert. 92. *P. Wex* in *Opusc. Canon. Trid.* apud hos *Panormit.*, *Bartol.*, *Covar.*, *Tanner*, *Dicastillo*, *Henricus Mayer*, *Sannig*, *Fermosinus*, multique alij praesertim apud *Sanch.* Prob. 1°. ex cap. *Gemma* 29. de *Sponsal.* ubi dicitur: *Cum itaque libera matrimonia esse debeant, ideo talis stipulatio propter poenam interpositionem merito sit improbanda.* § l. 5. C. de *Sponsal.* cum permissum fuisset, ut injustè resiliens arrhas restituere teneatur, aliquando in quadruplum, additur: *Extra definitionem autem hujus legis, si cautio poenam stipulationis continens fuerit interposita, ex utraq; parte nullas vires habebit, cum in*

contrahendis nuptiis libera potestas esse de-
beat. & lex Titia 134. ff. de V. O. ait, quod
stipulatio poenæ non sit secundum bonos mores
interposita quia inhonestum visum est, vin-
culo poenæ matrimonia obstringi; sive futu-
ra, sive jam contracta. Prob. 2º. Matrimo-
nia quantum fieri potest, debent esse liberrima
juxta l. Cum tale 72. ff. de Condit. & De-
monstr. §. 4. & l. 2. C. de inut. stipulat. (posset
enim aliàs fieri, ut ex metu poenæ, & sic cum
irreverentia Sacramenti invalidè, aut sinè vero
consensu contrahantur) magisque concilianda
sunt amore, quàm metu poenæ. ergo hujus ad-
jectio non valet. Conf. ipse Laym. & Palau
notant, benè reprobare hanc stipulationem: Si
tibi nupsero, decem dari spondes? l. si ita 97.
ff. de V. O. nè videlicet nuptiæ magis ex libi-
dine, vel quæstu, quàm ex amore ineantur,
ergo ex simili ratione improbanda est adjectio
poenæ, sive à contrahentibus, sive ab amicis in-
terposita; tanquam inhonesta, & inutilis,
sicut stipulatio hoc modo concepta; si here-
dem me non feceris, tantum dare spondes?
inutilis est, quia contra bonos mores. l. 61.
ff. de V. O. 3º. tale pactum de poena, non ob-
ligat: 1º. quia ipso Haunoldo teste sequi potest
Judex tam in foro interno, quàm in externo Sen-
tentiam nostram, pro qua, ut ait Aversa, etiam
praxis stat. 2º. quia nemo obligatur ad solven-
dum debitum incertum. ergo inutile est, adeoque
invalidum. 3º. quia talis pacti obligatio esset valde
pericu-

peric
 quan
 43
 confu
 man
 Goff
 Titi
 bus;
 Gem
 resilie
 proba
 despo
 faven
 batae
 sed et
 jam e
 non
 pedie
 Spon
 44
 nis,
 vel ju
 ciden
 & fa
 Leon
 cum
 quan
 ff. d
 Gem
 resilie
 mus
 appo

periculosa, nè ex coactis per pœnam nuptiis sequantur infelices exitus.

43. Ob. 1°. Jura pro conclusione allegata, consuetudo à Leone Imp. approbata, & *in legitimam constitutionem traducta* abrogavit, teste, *Goffredo ex Novella 18. & Glossa super cit. l. Titia*; vel loquuntur tantùm de justè resilientibus; si ut de jure resilire poterat Sponsa *capitulè Gemma cit.* quia impubes, (adeoque cum jure resiliendi *c. de Illis. 7. de despons. impub.*) & probabiliter per Parentes, sinè consensu proprio desponsata erat; vel denique leges citatæ tantùm favent libertati gentilium, à Christianis reprobatae, vi cujus licebat non modò à Sponsalibus, sed etiam à Matrimoniis impunè recedere: ergo jam contra injustè resilientes, pactum pœnale non modò validum erit, sed etiam valde expediens ad urgendam executionem promissionis Sponsalitiæ.

44. R. N. Antec. Nam primo novella Leonis, non potest præjudicare capitulo *Gemma*, vel juri Canonico; imò nec legibus Imperij Occidentalis, præsertim cum teste *Zoësio loc. cit.* & fatentibus *Palao & Haunoldo*, nec tempore Leonis fuerit recepta, adeoque vim non habet; *cùm ipsæ leges nulla alia ex causa nos teneant, quàm quòd judicio populi recepta sunt l. 32. ff. de Leg. 2°.* Leges cit. & præsertim *cap. Gemma*. Non distinguit inter justè, vel injustè resilientem; adeoque *nec nos distinguere debemus*, & nec opus erat tam operosè vetare pœnæ appositionem *pro justè resilientibus*, cùm &

ratio illam regulam 23. *F. in 6. dicitur*: *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*, & idem leges clament. *l. si homo 69. Et lex Inter 83. §. Stichum ff. de V. O.* & par non sit, ut quis paciscatur de usu proprii juris, sicut par non est, ut quis rem suam emat *l. 16. ff. de contrab. empt.* Præterea ex causa justa, & à legibus approbata, resilientem puniri non posse cuicumque contractui convenit, jura autem pro favore libertatis (quam multis locis jura inculcant apud *Canis, super cap. Gemma*) aliquid speciale statuere volebant; adeoque ut nec injustè resiliens pœnæ conventionali sit subiectus: Unde in *cap. Gemma Pontifex*, & capituli interpretes, pro causa improbatæ pœnæ, non ponunt resilientis innocentiam, aut justitiam; non impubertatem, non defectum consensûs (ut Adversarij divinant) sed solùm hoc, quòd *cùm libera matrimonia esse debeant; ideo talis stipulatio propter pœnæ interpositionem (& nullam etiam causam) meritò sit improbanda.* Neque tamen ex hoc sequitur licitum esse pro libitu resilire, etiam à matrimonio, ut olim gentiles faciebant; nam aliunde matrimonia constat esse indissolubilia, ad Sponsalia autem servanda adhuc sufficienter Sponsi adstringentur per gravem obligationem conscientiae, per amissionem arrhæ, per metum pœnæ à Judice infligendæ, quòd si insuper pœna conventionalis accederet, nimium libertas coarctaretur; ergo non expedit eam adjungere, pro urgenda Sponsaliorum obligatione: Aliàs, ut bene

bene
cont
depre
culte
illicit
stam
ram

4
sinè p
mon
furas
muld
ut de
per p
habe
lienc
cti.
tati e
tus i

4
pecc
ergo
ratè
tes a
sal.
cum
quã
N.
pecc
cit e
deb
suo

bene Gonzalez & Schambogen notant ; saepe contingeret, ut nec justè quis resilire possit ; si deprehenderet impedimentum occultum, difficulter revocabile, v. g. criminis, affinitatis ex illicita copula &c. vel aliquam causam injustam, quam tamen difficulter probare posset coram Judice.

45. Ob. 2°. Sponsi injustè resilire volentes sinè præjudicio libertatis cogi possunt ad matrimonium, juxta Henriquez per carceres, & censuras, *c. Ex literis 10. de Sponsal.* etiam per multam pecuniariam 100. vel 200. aureorum, ut docet Gobat *n. 179. de Sponsal.* ergo etiam per poenam conventionalem. Conf. Sponsi non habent libertatem moralem, seu jus ad licitè resiliendum, utpote jure divino, & humano obstricti. Ergo timor poenæ conventionalis libertati eorum non præjudicat, hanc enim solus metus injustus lædit. juxta *n. 36.*

46. Conf. 2°. libertas resiliendi est libertas peccandi; atqui hæc non debet foveri sed puniri. ergo. *R. juxta num. 70.* possunt sic cogi moderate, seu impelli ita, ut in pertinacia permanentes absolvendi sint (*c. Requisivit 17. de Sponsal.* cujus Summarium inquit: *qui juravit cum aliqua contrahere, moneri potius debet, quàm compelli*) Conc. possunt cogi absolute N. unde Judices hac in parte excedentes graviter peccant, præsertim si mali exitus sequantur. Dicit etiam Wagnerek super *cit. c.* resiliences non debere cogi per carcerem, quem Henriquez de suo addit. Disparitas præterea ad censuram

est. 1°. quia licet hæc sit pœna gravissima *ultrà quàm Ecclesia non habet, quid faciat. c. Cùm 10. de Judic.* tamen eam (præsertim cùm reus citò absolvi debeat) communiter non ità timent perditæ mortales, sicut pœnam temporalem, adeoque hæc magis libertati præjudicat. 2°. Censura (idem est de aliis pœnis, per Judicem inflictis) præsumitur esse justa, post cognitionem causæ, culpæ commensurata; pœna *conventionalis* autem sæpe esset nimia, aut improporcionata; tum quia conventio de illa fieret, quando Sponsi in æstu amoris constituti, putant se nunquam recessuros, aut pœnitundine tangendos, ità ut non rarò vitam, sanguinem, salutem &c. pro data fide interponant; tum quia conveniretur de pœna determinata, cùm tamen injustè resiliens, pro diversitate circumstantiarum, jam multùm, jam parùm reus esse possit. Accedit, ut ad finem numeri 44. insinuaturn est, quòd propter difficilem probationem innocentia, non rarò justè resiliens pœnæ foret obnoxius. 3°. Quid demum opus est pœna conventionali à jure improbata, aut saltèm non probata, probabiliter illicita, libertati periculosa, & juxta probat: 3°. Conclus. inutili, aut per exceptionem licitè, & facilè recusabili, cùm ad urgendam Sponsalium fidem sufficiant juris remedia ad finem num. 44. & sub initium 45. insinuata.

47. Ad 1°. Conf. R. D. Antec. non habent libertatem, seu immunitatem ab omni obligatione (non habent libertatem à nimio rigore urgendi executionem obligationis; & à pœna jure
pro-

prohibita libertati præjudiciosa, sæpe impropor-
tionata, & innocenti periculosa, ideóque
etiam metûs injusti causativa N. Antec. & Con-
seq.

48. Ad 2°. Conf. R. C. Maj. D. Min. non
debet foveri positivè, sed puniri pœnis propor-
tionatis, à jure statutis, à Judice infligendis C.
Min. non debet foveri negativè, pœnas injustas
prohibendo, sed puniri pœnâ conventionali N.
Min. & Conseq.

49. Ob. 3°. Conventio de pendendis, aut
restituendis arrhis etiam in duplum, imò in qua-
druplum non officit libertati, *l. fin. C. de Sponsal.*
ergo nec pœna conventionalis, saltèm si modica
fuerit. Conf. ipso Sanchez teste *l. 1. D. 30. n. 9.*
in fine & 10. in favorem matrimonij pœna
apponi potest solvenda à conjuge, si concubi-
nam habuerit, aut injustè divortium fecerit.
v. g. à pari.

50. R. C. Antec. N. Conseq. Disparitates
super cap. Gemma, plures dant Gonzalez, Ca-
nifus & alij; meliores sunt sequentes: 1°. Quia
contenti esse debemus pœnis legum compre-
hensis. l. si stipulatio 19. ff. de V. O. Cùm
ergo jacturam arrhæ jura in pœnam statuunt; alia
conventionalis rejicienda est, præsertim cùm
nec pœnam perdendæ arrhæ ultra quadruplum
multiplicare liceat, quo jure liceret adjectio al-
terius pœnæ, à jure prohibitæ? 2°. Arrhæ dan-
tur ex amore, & pro pignore; habentque pro
fine directè matrimonij securitatem, & eviden-
torem Sponsalium probationem: *arg. l. quod*

sape 35. ff. de contrah. empt. Poena autem ex natura sua habet pro fine vindictam, & adjicitur ultra quam quis comparti ex justitia debeat, *quidquid enim excedit, poena, non rei persecutio est.* l. *servus 7. ff. de Serv. export.* adeoque est odiosa, amoris Sponsalibus debito, & libertati adversa. 3^a. Quam pra alii probant *Canisus, Iljung, P. Wex &c.* haec est; quod arrhae soleant, & debeant esse parvi momenti (quod etiam Leo in sua *Novella 18.* contra nos *num. 43.* citatus notavit) ita ut nec in quadruplum multiplicatae libertati praedjudicent, aut metus eas perdendi unice ad matrimonium inducat; ergo illae possunt permitti, praesertim cum alios honestos fines habeant, paulo ante insinuat, non autem poena conventionalis. 4^a. Quamvis non posset dari alia solida ratio disparitatis, ut Engel putat, sufficeret haec, quod lex stet pro arrhis, non vero pro poenis; quamvis legis ratio ignoretur: *Nam non omnium, quae a majoribus nostris constituta sunt, ratio reddi potest.* l. 20. ff. de LL.

51. Ad Confirm. pro responso D'o disparitates. 1°. quia in his casibus poenae non sunt prohibita, sicut in Sponsalibus. 2°. Non est periculum, ut innocens puniatur, vel ut ex dimissione concubinæ, vel ex cohabitatione conjugum eadem mala sequantur, quae sequuntur, ex matrimonio per poenas extorto. 3°. Concubinitas simpliciter illicitus est, & separatio a toro ob gravia scandala, & mala, inde oriri solita, difficilime permittenda. Ergo nihil obest
si

si utramque per pœnas impediatur; nihil tale est in Sponsalibus.

52. Repl. Ex dictis colligitur saltèm de pœnis modicis Sponfos pacisci posse, cùm hæ tam parùm præjudicent libertati, quàm jactura arrhæ. v.g. R. Antec. satisprobabiliter defendi ab Ilfung, meliùs tamen illud in c. Gemma n. 2. negat Canis. cum Panorm., Bartolo, Covarr. 1°. Quia pœna odiosa, adeoque constringenda, nec restringendæ libertatis suspicio admittenda est. c. Odia R. 7. in 6. 2°. Quia sine tali pœna ad urgendam Sponsalium impletionem sufficiunt alia juris remedia, num. 44. & 45. insinuata, ut necessarium non sit contra legis indefinitè adjectionem pœnæ prohibentis, præscriptam pœnam conventionalem apponere, cùm insuper turpe sit, ut; quem non movet gravis obligatio conscientiæ, vel fulmen censuræ, cogatur per pœnas etiam leves. Sic in simili l. Ab initio 14. C. de Nupt. pœna etiam 10. tantùm numerorum improbat, ut notat Sanchez.

53. Ob. 4°. A resiliente peti potest interesse, vel, cùm sæpe sit difficilè, hujus quantitatem determinare, poterit locò interesse, conveniri de aliquo certo, à resiliente pendendo, l. fin. ff. de stipulat. Prator. ergo etiam locò interesse poterit resiliens obligari ad solvendam pœnam conventionalem, præsertim si ad eam juramento se obligavit, arg. c. Debitores, 6. de Jurejur. ubi approbatur solutio usurarum sub juramento promissarum. Vel si juri suo, quo quis à talis pœnæ solutione eximitur, sponte renuntiavit, cum

cùm quisque possit pro libitu pacisci, etiam conditionem suam deteriore faciendo. *l. Item 4. l. Furis 7. §. 15. l. si pactus sum 54. ff. de pactis.* Conf. Quia Sponsi discessus Sponsæ probrosus est, & propter neglectas alias nuptias, aut propter difficultatem alia Sponsalia acquirendi, præjudiciosus, poterit hæc discedere volentem accusare; aut discedendi veniam postulanti non assentiri, nisi post stipulationem de compensatione, ut docet *Gobat de Sponsal. n. 265.* ergo etiam poterit convenire de pœna.

54. Resp. Permissâ 1^a parte Antecedentis (cùm justitia commutativa præcipiat cuique suum reddere, & damna illata compensare) N. Secund. cum Gonzalez, nè in fraudem sub prætextu solvendi interesse, & cum periculo imminuendæ libertatis inducantur pœnæ in jure prohibitæ pro Sponsalibus, specialem libertatem requirentibus, licèt juxta *loc. cit.* tolerentur in aliis contractibus, saltèm ut ibidem insinuatur, in parva quantitate. Et hæc opinio juri conformior est, licèt alij indicent, de quantitate parvâ pro compensatione damni, quod regulariter pars deserta patitur, inter Sponsos præviè conveniri posse. Similiter aliqui admittunt obligationem solvendi pœnam conventionalem, non titulo justitiæ, sed virtute Religionis, juramento indutæ: plures tamen id negant, & probabiliter quidem teste *Lessio l. 2. c. 17. dub. 7. n. 56.* Ad usuras disparitas est, quia harum approbatur, pœnæ autem solutio improbatur, utpote libertati præjudiciosa. Consequenter contrahentes
renun-

renunciare non possunt favori legum à tali solutio-
ne liberantium; nam pacta privatorum juri com-
muni dissona non valent. *l. Juris 7. §. 7. de Pa-*
ctis & Generaliter quoties pactum à jure
communi remotum est, servari hoc non oportet.
ibid. §. 16. Nam privatorum conventio
juri publico non derogat. *l. Neq. pignus 45.*
ff. de R. J.

55. Ad Conf. R. C. Antec. N. Conseq. Dis-
paritas est; quia prævia conventio de pœna ob
causas hæctenus insinuatæ improbatæ à jure; ut
autem damna ex Sponsalium prius contractorum
dissolutione oritura præcaveantur, aut compen-
sentur, jus & æquitas exigit: Unde pars inno-
cens potest eam compensationem petere, aut Ju-
dicis auxilium implorare, nisi ipsi satisfiat.

QUÆSTIO IV.

*An Sponsalia sint essentialiter promissio
mutua?*

Ex num. 9.

56. **R** Esp. Affirmativè ita Sanchez *l. 1. D. 5.*
Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 2. Palau
D. 1. p. 1. n. 5. § p. 2. à num. 9. & hoc teste,
omnes. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 3.
Ulung tr. 6. D. 9. n. 6. Mastrius de Matr.
D. 7. q. 9. a. 1. & multi apud hos. Prob. 1°
l. 1. ff. de Sponsal. Vocantur Sponsalia repro-
missio, & c. De neptis 3. XXXI. q. 2. dicitur:
quorum unum corpus futurum est, unus
debet

debet esse, & animus; fit autem unus per mutuum consensum, quem insinuat *cap. si inter pen. de Sponsal.* fortè idcirco etiam *Sponsalia* dicuntur in plurali. 2°. *Sponsalia* sunt contractus onerosus qui non claudicat, sed semper est mutuus, ut patet v. g. in contractu venditionis. 3°. Verus contractus *Sponsalium* semper involvit hanc tacitam conditionem, promitto, si tu promittis, sequiturque naturam contractus matrimonialis, qui semper est mutuus: ergo.

57. Obi. 1°. Cajus promittens matrimonium Bertæ, licèt illa non acceptet, obligabitur; ut sentire videtur *Antonius, Armilla, Tabiena apud Palaum de Sponsal. D. 1. p. 3. num. 1. & colligitur ex cap. Veniens, 5. Qui Clerici vel voventes &c.* ubi promissio absenti facta statuitur valida, cum tamen ibi nullius acceptationis mentio fiat. Tenetur enim facta conformare promissis, peccaturus aliàs contra veracitatem, & fidelitatem. Atqui illa promissio est *Sponsalitia*, & tamen non est mutua. Ergo. Resp. N. Maj. cum *Sanch. Vasquez, Pontio, Conink, Palao &c.* Non enim obligatur ex justitia, cum desit acceptatio, quæ est forma dominij, aut juris ab altera parte acquisiti, ut cum pluribus docet *Laym. tr. 4. p. 3. c. 1. num. 3. & patet ex l. Absenti 10. ff. de Donat.* aliàs etiam nolens cogeretur fieri Dominus; neque obligatur ex fidelitate; cessat enim hoc ipso debitum, si creditor illud remittat, non acceptet, non curet, aut solutionem ejus recuset. Ergo. Unde tantum tenetur facta promissis conformare conditionatè,

si promissarius acceptet; nam hæc conditio omnibus promissis inest. Unde absens, de quo loquitur *cap. Veniens*, acceptavit per personam interpositam, quæ mandatum habebat, ut plures notant apud *Palauum loc. cit.* Et quamvis major vera esset, quòd Cajus ex fidelitate quoad se obligetur, adhuc falsa esset minor, quòd talis promissio esset Sponsalitia, tum quia non obligaret ex justitia, tum quia non esset mutua.

58. Ob. 2. Promissio rei Sacræ obligat ante acceptationem ut docet *Feling in c. 1. de Pactis*, & patet in voto. Atqui matrimonium est res Sacra. Ergo ejus promissio obligat promissorem, licet non sit acceptata, & mutua. Conf. Matrimonium Spirituale beneficiati cum sua Ecclesia subsistit ante ejus acceptationem, ita ut qui illud promisit, non possit promissionem revocare, priusquam alter renuntiat *cap. 17. de Præbendis in 6.* Ergo etiam Sponsalia subsistent.

59. Resp. 1°. N. Maj. cum pluribus apud *Laym. l. 3. tr. 4. c. 1. n. 3.* Nisi specialiter sint in jure exceptæ, aliud est de voto, quod cum sit bonum, & DEO fiat, censetur ab illo mox acceptari. R. 2°. Obligat per modum promissionis liberalis trans. Maj. obligat per modum contractûs onerosi, sicut Sponsalia N. Maj. imò etiam min. quia non promittitur matrimonium quatenus Sacramentum, sed quatenus est contractus civilis.

60. Ad Conf. R. N. antecedentis primam partem, quòd ante acceptationem fiat matrimonium

nium Spirituale, quamvis promittens per promissionem purè liberalem, & simplicem obligetur, ut non possit promissionem factam retractare.

61. Ob. 3°. Ex cap. Un. §. fin. de Despons. impub. in 6. si Parens filiam desponsat, illà præsente, & tacente, tenent Sponsalia, & tamen illa non repromittit. Ergo. Conf. Si Cajus coram Parentibus Bertæ infantis, promittat se eam ducturum, obligabitur, & tamen Berta necdum capax est repromissionis. Ergo. R. D. Antec. Illa non repromittit explicitè & expressè C. tacitè & interpretativè juxta dicta, n. 15. N.

62. Ad Conf. R. Palaus Negative. Aliter R. Obligabitur Cajus tanquam simplici promissione C. tanquam contractu oneroso Sponsalium, impedimentum publicæ honestatis inducentium N. Antec. Sic olim Margaretha Austriaca desponsata erat Carolo VIII. Galliarum Regi, sed ab eodem repudiata, prætendente eam nondum fuisse capacem promissionis acceptandæ; Sanchez tamen, Sylvester, Decius, & cum his König super tit. de Sponsal. impub. censet tales promittentes ex sua parte obligari. 1°. Quia aliàs inutiliter, nugatorièque promitterent, cum sciant infantem non esse capacem repromissionis. 2°. Quia infantes ex Speciali Privilegio, ante acceptationem possunt fieri hæredes; vel emancipari, quamvis aliàs ad hos effectus acceptatio requiri soleat. l. Fubemus 5. C. de emancip. liber. Ergo etiam potest illis promissor obligari.

63. Ob.

63. Ob. 4°. Potest Cajus matrimonium promittere, & Berta respondere; accepto, placet mihi tua promissio: Atqui hæc erunt Sponsalia sine repromissione, Berta enim nihil repromittit, sicut nihil repromitteret, si promittenti 100. aureos diceret: Accepto tuam promissionem. Ergo Sponsalia non sunt necessariò mutua. R. 1° cum Paludano, Antonino, Vasquez, Pontio & aliis C. Maj. D. Min. Erunt Sponsalia sine repromissione expressa, & formali C. sine implicita, & virtuali N. Min. & Conseq. Nam Caji promissio est conditionata: Promitto si repromittis. Ergo si Berta acceptet promissionem: Sicut si Cajus diceret: Accipio Te in meam uxorem, & Berta responderet; placet mihi, accepto; verè contraheretur matrimonium, ut docet *Sanch. l. 1. D. 18. n. 10.* cum multis Canonistis super *c. pen. de Sponsal.* quia videlicet contractus Matrimonij non claudicat, estque essentialiter mutuus: atqui idem dicendum videtur de Sponsalibus. Ergo. Ità citati Authores, quorum judicio non potest Cajus obligari gratis & purè liberaliter, sed Berta promissionem acceptans vicissim obligatur. Quia tamen probabilius est, posse dari promissionem de futuro purè liberalem ex una parte, quin pars acceptans reciprocè obligetur, ut docet *Sanch. l. 1. D. 5. n. 12. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 2. Palaus D. 1. p. 2. n. 11. Pirrhing, Ilfung, Mastrius, Engel, König &c.* idcirco.

64. Resp. 2°. C. Maj. N. Min. quòd hæc sint Sponsalia: Sicut enim Cajus potest gratis

D

pro-

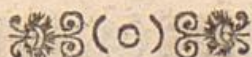
promittere, quòd velit Bertæ Domum vendere, & hâc promissione se obligare, quin Berta promissionem acceptans, obligetur eo ipso ad emendum; ità ut obligatio non sit mutua, licèt postmodum venditio non sit futura purè liberalis; ità potest purè liberaliter promittere futurum matrimonium, vel Sponsalia, hoc est potest ipse animum suum paratum offerre ad contrahendum, quin Berta hanc promissionem acceptans obligetur; licèt postmodum ipsum matrimonium, vel Sponsalia sint contractus mutuus, & onerosus: Et talis liberalis promissio, non est necessario conditionata; *promitto, si promittis*; sed absoluta, adeoque Berta eam purè acceptans, per modum simplicis promissionis, nec Sponsalia contrahit, nec obligationem; manetque in possessione suæ libertatis. Aliud dicendum foret, si acceptaret ipsum matrimonium, vel verè Sponsalia, vel contractum onerosum sibi oblatum, vel promissionem conditionatam; quæ essentialiter sunt mutua. Hic tamen notandum est, quamvis Berta promissionem Caji, ut purè liberalem, sinè repromissione acceptans, nec in conscientia obligetur, neque in foro externo, quamdiu dubium est de sensu acceptationis, cum in dubio non debeat ex possessione sua dejici, *l. Arrianus 47. ff. de Obligat. & Act.* nihilominus, quia communiter tales promissiones solent esse conditionatæ, & non purè liberales; ideo, pro Cajo præsumeretur, eum voluisse promittere conditionatè; nec cogeretur stare promissis, si Berta diceret, se noluisse repromittere.

65. Cæterum etiam promissionem Matrimonij purè liberalem, per se graviter esse obligatoriam, docet *Palaeus cum Sanchez*, & pluribus quos citat. *num. 14.* Quamvis id ibidem non pauci negent, & *Tannerus apud Ilfing.* Quòd si verò Cajus non nisi conditionatè promittere, & Caja tantùm per modum promissionis purè liberalis verba Caji acceptare intendat, neuter obligabitur, ut docet *Laym.* quia, ut dici solet, *actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. arg. c. ult. de praben.* atqui Berta non intendit se simpliciter obligare, Cajus autem non nisi sub conditione repromissionis, quæ hic deficit. ergo.

66. *Replic. contra 2^{m.} Responsum.* Obligatio Caji, non est ad donandum corpus suum, sed ad mutuandum. Ergo Berta acceptans obligationem ejus, hoc ipso acceptat mutuacionem à Cajo intentam, ergo & illa obligabitur, cum mutuatio involvat obligationem mutuam. *Conf.* Nequit Cajus se Bertæ tradere, quin illa se vicissim tradat, ergo nec obligari poterit ad se tradendum, quin illa similiter obligetur. *Conf. 2°.* Berta acceptans promissionem Caji, vult, & decernit aliquid, atqui non aliud, quàm matrimonium, involvens reciprocam obligationem, ergo hanc vult.

67. *Resp. D. Antec.* Obligatio Caji est ad corpus mutuandum mediatè per novum contractum matrimonialem & conditionatè si Berta velit C. est immediatè formaliter, absolutè, &

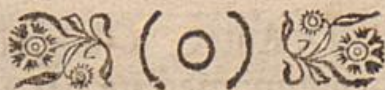

eo ipso N. Antec. Nam Cajus se tantum obligat ad hoc, ut teneatur esse paratus ad mutuacionem faciendam, si Berta velit, quæ se tamen ad id volendum non obligat eo ipso, quod paratum ejus animum interim acceptet, donec quid sibi faciendum sit, plenè deliberet, ut dictum est in simili num. 64.

68. Ad Conf. R. C. Antec. N. Conseq. Quia talis traditio esset fornicaria, si non esset mutua; nihil autem obstat, quò minus Cajus possit se obligare ad ineundum matrimonium, quin Berta se ad illud obliget, sicut simpliciter posset desiderare tale Matrimonium, quin illa idem desideret, nam obligatio unius non dependet essentialiter ab obligatione alterius.

69. Ad 2^{am}. Conf. R. D. Maj. Berta vult, & decernit aliquid ex parte Caji, nempe obligationem ejus, & paratam voluntatem contrahendi, postquam Bertæ placuerit C. Maj. vult & decernit aliquid ex parte sua N. Maj. & etiam min. Hic porrò notandum; si Berta moras traheret, non teneretur Cajus diu expectare, censeretur enim illa Cajo gratuitam illam obligationem remittere. *arg. l. Continuus*
137. ff. de V. Obl.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

An & quomodo ad exequendam obligationem Sponsalium Sponsi cogi possint?

Ex num. 4.

70. **R** Esp. Injustè resilientes juxta num. 45. esse cogendos, seu compellendos non tamen absolute, & vi præcisa, si ex invitis nuptiis mali exitus timeantur. Ità Sanchez, l. 1. D. 29. n. 4. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 4. Palau de Sponsal. D. 1. p. 8. Wagnerek in exegesi sua super c. requisivit 17. de Sponsal. Mastrius cum multis; & Deniq. cum Canonistis Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 17. & seq. Zæsius n. 18. Engel §. 2. n. 12. Vallensis §. 3. n. 2. König n. 53. Wamesius Consil. 426. apud hos Gutierrez, Pontius, Tanner, Conink plurimique alij. Specialiter autem Palau n. 6. notat, eam coactionem fieri debere, & posse per Solum Judicem Ecclesiasticum, si de jure Sponsalium, vel de valore, aut causa resiliendi, non autem de sola executione quæstio sit. Hæc conclusio suadetur 1°. ex eo, quòd sic facile combinentur Authores, & Canones, quorum aliqui dicunt tales Sponfos esse cogendos, ut c. Ex literis 10. de Sponsal. ubi tamen etiam additur, nisi causa rationabilis obstiterit; alij dicunt monendos, esse potiùs quàm cogendos, cum coactiones soleant difficiles exitus habere. c. Requisivit 17. eod. tit. ex quo colligitur,

ab initio esse monendos, cum debeant *potius* moneri, quam cogi, quod si monitio non proficeret, esse cogendos, sed moderatè, ita ut censurâ nihil proficiente Sponsus pertinaciter resiliens ab ea absolvendus esset, quamvis absolvi non peteret; ut docet cum aliis *Sanchez lib. 1. D. 29. n. 8.* & cum hoc *Pirrhing, Palaus, Wagnerek, König &c.* ne sic coactus tantum fingat consensum, cum irreverentia Sacramenti Matrimonij.

71. Prob. jam specialiter 1^a pars conclus. à nonnullis negata apud *Sanchez & Gobat.* Judex tenetur compellere ad reddendum cuique quod suum est aut ex justitia debitum. Ergo. 2°. Promissor cogendus est, etiam ad pacta, & promissa simplicia servanda *c. 1. & 3. de Pactis.* Ergo multò magis ad servandos contractus onerosos. 3°. Solus Papa inquit *Laym.* tanquam supremus Spiritus Princeps per plenitudinem potestatis ex gravi causa (ut dictum etiam est n. 18.) dispensare potest in Sponsalibus, non itè Episcopus, cum ea dispensatio cedat in præjudicium tertij, ergo tenetur Episcopus tanquam Judex ordinarius læsæ parti succurrere. 4°. Hanc Sententiam suadet ipsa praxis totius orbis teste *Guttierez apud König.*

72. Prob. 2. Pars 1°. quia *coactiones difficiles solent frequenter exitus habere. c. Requisivit cit.* 2°. Quia vis præcisa, & coactio absoluta non conducerent fini matrimonij, quem Judex unicè spectare debet; hic autem triplex est: nempe ratio Sacramenti significantis conjunctionis,

junct
facta
viole
acti

q. 2.

hoc

do,

si gla

imm

latio

4°. E

nem

evite

lita;

one a

vel p

cta n

num

7

filien

xisse

cogi

Spon

facile

terne

ideo

45.

ergo

mod

priu

Pala

junctionem Christi cum Ecclesiæ ex libero amore factam ; generatio prolis , quam contemnent violentè conjuncti ; fides conjugalis , quam coacti faciliè violabunt. *c. Omne 10. XXVII. q. 2. c. Fin. de condit. apposit.* 3°. Judex in hoc casu , magis favet actori , reum non cogendo , quàm si eum cogeret ; sicut faveret furioso , si gladium eidem denegaret : nam ex coactione imminerent eidem odia , rixæ , dissensiones , violatio fidei conjugalis , fuga compartis coactæ &c. 4°. Expedi etiam Ecclesiæ permittere dissolutionem Sponsalium tanquam minus malum , ut evitentur majora mala ex invitis nuptiis oriri solita ; si talia prævideantur. Sæpe etiam à coactione abstinere Judex debet , si mutatio interveniat , vel pericula , quibus prævisis Sponsalia contracta non fuissent , ut docet *Gobat de Sponsal. num. 129.*

73. Ob. 1. Contra 1^{am}. partem Concl. Resiliens à Sponsalibus videtur tantùm fictè contraxisse , ergo nè similiter fingat matrimonium , cogi non poterit. *¶. N. Antec.* Cum enim Sponsalia , saltèm coram testibus contracta , non faciliè fingi soleant ; quia talis fictio in foro externo fictori parùm prodesset , juxta dicta. *n. 13.* ideo præsumitur verè contraxisse. *c. Inspicimus 45. de R. J. in 6.* *¶. 2°. C. Ant. D. Conseq.* ergo cogi non poterit vi præcisâ , & absolutè *C. moderatè N.* Insuper cogi non debet nisi causâ priùs cognitâ judicialiter , ut docet cum pluribus *Palaus. n. 5.*

74. Ob. 2°. Matrimonia ex metu contracta nulla sunt juxta n. 43. Atqui per censuram extorta, essent ex metu cadente in virum constantem ut tanquam certum sentire videtur S. Th. in 4. d. 27. q. 2. a. 1. ad 2. ergo. R. ex metu injustè incusso nulla sunt C. justè incusso, & cui se contrahens priùs liberè subjecit N. Maj. & similiter D. Min. N. Conseq.

75. Ob. 3°. Sufficit, quòd injustè resiliens arrhas perdat; ergo non est opus aliâ coactione. R. N. Antec. hæ enim, ut inquit *Zæf. super cit. Decret. de Sponsal. n. 16.* non censentur appositæ hoc fine, ut earum commissione altera pars liberetur, sed in signum contractorum Sponsalium. Præterea arrhæ solent esse minoris momenti, & minùs curantur jam extraditæ, ità ut earum jactura non possit reluctantem sufficienter impellere.

76. Ob. 4°. *Capit. 2^m de Sponsal.*; nihil dicit de coactione, sed tantùm de monitione. ergo. R. Illud loqui de spontè resilientibus per mutuum consensum, sive *qui se ad invicem noluerint admittere*; quos sufficit monere de inconstantia. 2°. Satis coactionem indicat *cap. 10. cit.*

77. Ob. 5°. Ex *l. Stipulationes 72. §. Celsus ff. de V. O.* deciditur in obligationibus facti, neminem compelli, sed soluto interesse liberari. Ergo nec Sponsus cogendus est, dummodo damna, & interesse compenset. Resp. cum *Palao ex Soncino, & Glossa* legem non intelligendam de quibuscunque obligationibus, sed

sed tantum de iis, quæ æstimationem rei recipiunt; & hæ ex tacita voluntate contrahentium, non sunt ad factum præcisè, sed ad factum, vel interesse. Aliud est de factis, quæ nullo pretio compensari possunt, ut sunt Sponsalia, & matrimonium. Cæterum, etiam scriptum est: *Aliud pro alio invito creditori solvi non potest. l. mutuum 2. §. 1. ff. de Reb. Cred.*

78. Ob. 6°. Contra 2^m. partem. Possunt Sponsalia esse jurata, ergo saltè eo casu valebit vis præcisa. R. C. Antec. N. Conseq. ut patet ex cap. *Requisivit*, & C. *Ex literis*, quæ agunt de Sponsalibus juratis; unde c. *Ex literis* quod coactionem præcipit, benè subdit: Nisi rationabilis causa obstiterit: præstat nimirum tolerare perjurium, quàm alia mala graviora & stabilia ex invitis nuptiis oritura; imò nec perjurium propriè est, si quis rebus mutatis, non servet, quod juravit, quia cum juraret, intendebat servare promissa.

QUÆSTIO VI.

An valeant Sponsalia ante septennium inita si malitia suppleat ætatem?

Ex num. 19.

79. **D**icitur malitia ætatem supplere, si ante septennium juxta num. 19. pro Sponsalibus requisitum, adsit usus rationis, peccati mortalis capax. Negativam tenent complures apud Sanchez, præsertim *Panormitanus*, quem ex Recentioribus sequuntur *Palau D. 1. p. 6.*

D 5

n. 8.

n. 8. *Facchineus* l. 3. *Controv. c. 26. König super tit. de despons. impub. n. 5. Mastrius* citans, *Aversam Brancatum &c.* Sed teste *Pontio* communis est sententia affirmans, quam tenent *S. Th. 4. Dist. 27. q. 2. a. 2. ad 7. Sanch. l. 1. D. 16. n. 9. & 14. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 16. Ilfing tr. 6. D. 9. n. 11. Bonacina. P. Wex, in suo opusc. Canon. Trid. Wiestner de Can. Imped. p. 2. a. 4. n. 14. Gonzalez, Pirrling, Fagnanus, Canisus, Wagnerek super C. Juvenis 3. de Sponsal. Vallensis super tit. de despons. impub. n. 5. apud hos Covarruv. Prepositus, Barbosa, Conink, Tanner, Amicus, Rebellus, Becanus, Caspensis. Plurimique alij gravissimi, ut inquit Palaus, vel primi nominis Theologi, & Canonistæ, ut ait Wiestner.*

80. Prob. 1°. Pro Sponsalibus nihil aliud requiritur, quam consensus duorum deliberatus l. 1. & 14. ff. de Sponsal. nam sufficit nudus consensus ad contrahenda Sponsalia l. 4. eod. atqui hujus sunt capaces ij, in quibus malitia, seu præcox judicium ad mortaliter peccandum sufficiens, antevertit ætatem, ergo. 2°. Juxta cap. Juvenis 3. de Sponsal. ex præsumpto usu rationis propter tentatam copulam carnalem, decidit Pontifex ex Sponsalibus puellam nondum septennem contraxisse impedimentum publicæ honestatis, quod non contraxisset, nisi Sponsalia fuissent valida: Nam non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. Reg. 52. J. in 6. 3°. Matrimonium etiam ante pubertatem

tema

tem contractum, valet, si malitia, seu potentia generandi suppleat aetatem *c. 9. & ult. de Despons. impub.* quamvis regulariter pro valore Matrimonij requiratur pubertas contrahentium. *c. 6. 10. 11. eod. tit. l. 4. ff. de ritu nupt.* ergo etiam (& quidem à potiori, cum propter eorum dissolubilitatem facile remedium adesset, si malè contraherentur) valebunt Sponsalia, si discretio, & usus rationis aetatem praeveniat; praesertim cum Sponsalia sint via ad matrimonium, ità ut in materia capaci de his statutum censeatur, quod statuitur de matrimonio. *l. Oratio 16. ff. de Sponsal. 4°.* Septennium praecise requiritur propter praesumptum in ea aetate rationis usum, ergo si constet eum prius adesse, valebunt Sponsalia. *arg. c. 13. §. Quod si. de Restit. Spoliat. c. 44. de Sent. ex commun.* Nec peccant sic contrahentes, saltèm mortaliter, ut cum Sanchez, & aliis docet Palaeus n. 11. quamvis longiore tempore ante septennium contraherent, dummodo de usu rationis certò constet. Sanchez loco cit.

81. Ob. 1°. Frustrà statuitur pro Sponsalibus septennium, si valent prius contracta, sed dici simpliciter potuisset, Sponsalia valere inter praeditos usu rationis, cujuscunque aetatis sint. Ergo. R. 1°. Indirectè. Ergo etiam frustrà statuuntur anni determinati pubertatis pro matrimonio; sed dici posset simpliciter inter eos valere, in quibus adest perfecta potentia generandi. R. 2°. N. Antec. Nam pro hoc determinatum est septennium, ut praesertim in foro externo, in casibus Ordinariis, vel

vel etiam in dubiis, si de pleno usu rationis non constet, præsumi, & decidi possit pro valore Sponsalium, & pro non valore, ante septennium. Cæterum nec post septennium completum Sponsalia valerent, si constaret usum rationis necdum adesse; nam præsumptio cessat, ubi constat de veritate *c. Puberes. 3. de despons. impub.*

82. Ob. 2. Quando certa ætas præscribitur, non licet eam prævenire, nisi lex id expressè permittat, ut patet in professione Religiosa, & in testamentis. Atqui pro Sponsalibus determinatè præscribitur septennium; & priùs inita simpliciter annullantur. *c. 4. 5. 13. de Despons. impub.* nec ullibi approbantur priùs inita. Ergo. Resp. ad Maj. N. liij *expressè*; Sufficit enim si id permittat implicite, vel, prout Vallensis loquitur, in æquivalenti; in quantum matrimonium permittitur, & approbatur, si malitia præveniat ætatem. Præterea satis expressè favet jus utrumque citatum, unà cum plerisque Authoribus. Nihil tale extat pro valore professionis, aut testamenti. Accedit, quòd professio sit contra inclinationem naturæ, majorémque habeat difficultatem, quàm Sponsalia; insuper semel facta dissolvi non potest, adeoque strictiùs in illa tempus præfixum observandum est, quàm in Sponsalibus.

83. Ob. 3°. Nec leges, nec Canones pro conclusionem citati probant valorem Sponsalium ante septennium. Ergo. Antec. prob. 1°. Canones *c. 4. 5. 13. de desponsat. impub.* requirunt simpliciter septennium, ergo contra eos non prævalent

valent leges, si dentur aliquæ his capitulis oppositæ. 2°. *Lex 14. ff. de Sponsal.* licet dicat à primordio ætatis Sponsalia effici posse, dummodo contrahentes intelligant, quid agant, mox subdit conditionem limitantem: *Si modò non sint minores septem annis*; ergo septennium essentialiter requiritur. 3°. Leges tantùm insinuant pro Sponsalibus *jure natura*, non requiri determinatam ætatem, dummodo constet de usu rationis, ex quo non sequitur valere *jure positivo* Sponsalia ante præscriptam ætatem contracta; vel dicunt stante septennio ea valere, dummodo constet de usu rationis, non autem valere ante septennium. 4°. Neque *cap. Juvenis* quidquam evincit; nam quamvis asserat ex Sponsalibus cum septenni puella contractis fuisse ortum publicæ honestatis impedimentum, dici poterit illa Sponsalia vel fuisse dubia, vel priùs quidem irrita, verùm post septennium fuisse novo consensu renovata, & revalidata; juxta *c. Un. de Sponsal. in 6.* vel jure antiquo impedimentum illud contrahi potuisse ex Sponsalibus quibuscunque, etiam invalidis, dummodo non essent invalida ex defectu consensûs *c. cit.* ergo.

84. Resp. N. Antec. Ad 1^{am}. ejus probationem D. Antec. requirunt septennium, regulariter, præsumptivè (præsumptione tamen mutabili per oppositam veritatem) & si non constet de usu rationis priùs adepto C. extraordinariè N. Antec. & suppositum Consequentis, quòd nempe leges citatæ Sacris Canonibus adversentur, imò, ut aliàs, ità etiam hìc, *Sacrarum statuta*
 Cano-

Canonum Principum Constitutionibus adjuvantur. c. Intelleximus 1. de Novi Oper. Nuntiat. neque hic obstat Leonis novella 109. dicentis : Sancimus , nè quomodo ante septimum etatis annum Sponsalia constituantur : Nam robur non habet juxta dicta num. 44. præsertim contra jus Canonicum , vel loquitur de casibus ordinariis , unde subdit : atque hoc quidem , quantum ad communem publicumque Reip. usum attinet , ita vetitum sit.

85. Ad 2^m. R. Subdit conditionem limitantem pro casibus Ordinariis , vel ubi de usu rationis adepto non constat C. secus N. Unde aliæ leges simpliciter sinè dicta limitatione loquuntur ; ut notat *Gonzalez super cap. Accessit de despons. Impub.* & nisi dicta lex sic explicetur , ipsa sibi contradicet , dum ait : *In Sponsalibus contrahendis ætas contrahentium definita non est , ut in matrimoniis ; quapropter à primordio ætatis Sponsalia effici possunt :* Nam si essentialiter septennium requiritur , hoc ipso erit hæc ætas definita ; nec poterunt Sponsalia ante eam à primordio ætatis contrahi.

86. Ad 3^m. R. N. iterum Antec. Nam arbitraria est hæc explicatio legum , unius alteriusve Authoris , cum interim oppositum sentiant Authores , teste *Ilfung innumeri* ; & leges accipiendæ sint , prout sonant , nisi quid obstat.

87. Ad 4^m. R. Nec harum explicationum ullum fundamentum extare ; sive in ipso Capitulo , sive in ejus Interpretibus. Et si Sponsalia pubia fuissent , non potuissent inducere impedimenta ;

mentum publicæ honestatis, *arg. Reg. In obscu-
ris &c. f. in 6.* Si fuissent renovata, non di-
cerentur simpliciter cum puella nondum septenni
fuisse contracta, sed fieret mentio illius renova-
tionis. Denique ut *ex Barbosa* notant *P.
Wiestner num. 15.* Sponsalia ex defectu essen-
tialiter requisitæ ætatis invalida, sunt invalida ex
defectu consensûs *legitimi*, ergo illa Sponsalia
ante septennium contracta fuissent invalida ex
defectu consensûs; & sic non peperissent impe-
dimentum publicæ honestatis.

88. Ob. 4. Quamvis in Matrimonio possit
malitia supplere ætatem, tamen ab hoc non bene
arguitur pro Sponsalibus. 1°. Quia pro matri-
monio stat expressa decisio. *c. 9. § ult. de de-
sponsal. Impub.* non item pro Sponsalibus. 2°.
Quia esset periculum fornicationis inter tales
Sponsos, ad quod avertendum potius permitti-
tur matrimonium, ante ætatem à jure requisitam,
dummodo malitia ætatem suppleat, tale pericu-
lum autem non est in Sponsalibus ante septen-
nium initis.

89. Resp. D. Antec. non bene arguitur in o-
mni casu, ubi lex vel ratio obstat, nec ullum
habetur sic arguendi fundamentum in jure (Non
bene arguitur in multis casibus (aliàs enim cit.
lex oratio inutilis foret) ubi leges favent, &
canones, & ubi teste Sanchez, Ilfung &c. po-
tius ratio stat pro Sponsalibus, ut ante requisi-
tam ætatem valeant, (cùm post adeptam puber-
tatem liberè dissolvi possint, si forent incom-
moda

moda) N. Ad 1^m. probat. R. etiam pro Spon-
salibus haberi non modò implicitas, sed etiam
fatis explicitam decisionem in *cap. Juvenis*; &
in legibus pro *Conclus.* citatis. Ad 2^{am}. pro-
bat. R. Quamvis Sponsalia non permittantur,
ut simile periculum avertatur, eorum tamen va-
lorem probant alia, ut patet ex iis, quæ pro con-
clusionem sunt adducta.

90. Ob. 5. Septennium pro Sponsalibus
non præscribitur propter præsumptum usum ra-
tionis, sed ad evitandas fraudes, & confu-
siones, quæ facilè orirentur nisi certa ætas sta-
tueretur. Ergo hæc in omnibus requiritur,
sicut sinè tali præsumptione certa requiritur pro
professione. *Trid. Sess. 25. c. 15. de Regul.*
& pro Testamentis, *l. à qua etate 5. ff.*
Qui testam. fac. Resp. N. Antec. nam hanc
causalem dant cum S. Thoma, passim Autho-
res, sicut à pari certa ætas præscribitur pro
matrimonio, propter præsumptam in ea ætate
potentiam generandi: & ratio est; quia leges
nihil aliud pro Sponsalibus requirunt, quam
usum rationis, sicut jure naturæ nihil aliud
requiritur. Ergo cum hic adesse soleat cum
septennio, ideo hoc determinatum est,
quia usus rationis adesse
præsumitur.

QUÆSTIO VII.

An septennium ordinariè pro Sponsalibus requisitum debeat esse physicè completum?

Ex num. 19.

91. **Q**Uando non constat, quòd malitia suppleat ætatem, pro Sponsalibus sufficere septennium moraliter tantum completum, docent cum S. Thoma multi à Sanchez citati, *lib. 1. D. 16. n. 4. Bonacina &c.* probabiliùs tamen requiritur physicè completum, sive de momento ad momentum. Ità *Sanch. l. cit. Palauus D. 1. p. 6. n. 5. Gonzalez super c. Accessit, de desponsat. Impub. Super eundem tit. Pirrhing n. 2. König n. 6. Wagnerek super cap. Continebatur eod. tit. Ilfung tr. 6. D. 9. num. 10. Wiestner, Oberascher, Mastrius; apud hos Coninck, Pontius, Hurtadus plurimiq; alij. Prob. 1°. Jura requirunt septennium completum. c. 4. & 5. de Despons. impub.* atqui completum non est, si vel una dies desit; nam annus constituitur per menses, hi per hebdomadas, hebdomadæ per dies, ità ut vel una die deficiente, non sit hebdomas, consequenter nec mensis, nec annus. Ergo. Prob. 2°. Ubi non constat de vero consensu, pro Sponsalibus, saltèm requiritur, de jure præsumptus, atqui hic ante septennium physicè completum non præsumitur, ut patet *ex cit. cap. & fusè probat Gonzalez: unde ante*

E

septen-

septennium censentur esse infantes, ignorare quid agant, expertes iudicij, & rationis, parùm distare à furiosis, nullam rem agere, nec stipulari, nec delicta admittere, nec petere possessionem &c. Ergo. Prob. 3°. In aliis casibus non licet tempus à jure præscriptum antevertere (ut patet in tempore præscripto pro professione religiosa. *Trid. Sess. 25. c. 15. de Regul. in bimestri concessio conjugibus ad deliberandum de religionis ingressu c. Ex publico. 7. de Convers. Conjugat.*) nisi hoc alio juris textu permittatur; aliàs cuilibet licitum foret, tempora de jure præscripta restringere, vel ampliare; ad quod evitandum certa tempora determinata sunt, ergo nec in Sponsalibus tale quid licebit.

92. Ob. 1°. Ex Aristotele, *quod parùm distat, nihil distare videtur. 2. Physic. & secundùm Juris Consultos parùm pro nihilo computatur.* R. 1°. Hæc axiomata non valere pro aliis actibus, v. g. pro professione Religiosa, ergo nec pro Sponsalibus. R. 2°. Illa locum habere in rebus arbitrariis, non autem in determinatis à jure. Aliàs in rebus ejusmodi nihil certi habebitur; poterunt enim pro diversitate iudiciorum, duo, tres, pluresve dies aut hebdomadæ, ab aliquibus multùm ab aliis parùm judicari.

93. Ob. 2°. Jura tantùm petant *compleri* septennium, nihil determinando, an physicè, an moraliter. Ergo sufficet illud compleri moraliter. R. Juxta dicta pro Conclusionem, petunt illud compleri verè C. tantùm juxta æstimationem hominum N. si autem vel hora desit, jam non

non est completa dies, consequenter nec hebdomas, nec mensis, nec annus. Et si sufficit septennium compleri moraliter, nec opus erit, ut physicè compleatur annus novitiatus, ætas pro professione requisita &c. Et certè si quis Sponsalibus ante Septennium physicè completum contractis stare nollet, nullo jure compelli posset: Canones enim in materia odiosa strictè, & potiùs pro obligatione explicandi forent.

94. Ob. 3. Cingi confestim jussus, & necdum cinctus, jam gaudet jure cincti. *l. pen. ff. de testam. Milit.* Et testari potest, qui ultimam diem ætatis pro testando requisitæ attigit, licèt eam non compleverit; idque pro favore testamenti. *l. quâ atate. 5. ff. Qui testamenta facere &c.* Ergo simile quid dicendum est de Sponsalibus pro favore matrimonij. Resp. Quamvis Sanchez, Pirrhing, Wagnerek, Vallensis pluresque alij probabiliter doceant, sufficere; si dies ultima septennij compleatur, probabilior tamen videtur Sententia Palai, Gonzalij, Telletz, Wiestneri &c. docentium requiri septennium plenè completum. *arg. l. denique §. 3. de Minor.* Quo ad testamenta disparitas est; tum quia pro his *loc. cit.* expressè fit exceptio, non verò pro Sponsalibus; tum quia testari est favorabile, non verò alteri usque ad annos pubertatis obligari, & impedimento publicæ honestatis gravari.

95. Ob. 4. Annus non naturaliter juxta horas & momenta, sed juxta dies computari solet, *l. Anniculus 134. ff. de V. S.* ergo satis erit

dummodo suprema septennij dies inchoetur. Conf. Quando *Tridentinum Sess. 23. c. 12. de reform.* certos annos pro Ordinibus requirit, sufficit eos esse inchoatos, similiter pro interstitiis, satis est interposuisse annum Ecclesiasticum, non verò naturalem, aut mathematicè completum; sic qui in quatuor temporibus quadagesimæ suscepit Subdiaconatum, poterit sequenti anno in iisdem ordinari in Diaconum, quamvis Pascha, & per consequens etiam 4. tempora citiùs adveniant. Ergo à pari.

96. R. D. Antec. Solet juxta dies computari quando leges non requirunt expressè tempus completum, vel in casu favorabili C. dum hoc requirunt, vel ubi agitur de gravi obligatione, & onere imponendo, quale est impedimentum publicæ honestatis N. Sic à pari P. *Wex in sua Epit. Canon. p. 1. C. 5. §. 1. n. 9.* juxta communem Sententiam requiritur Mathematicè completum: quia hoc favorabile est Novitio, si maturiùs statum amplectendum perpendat, similiter etiam Religioni, nè teneatur deinceps alere, & regere professum, fortè non satis idoneum; è contra esset odiosum, citiùs mutuam obligationem contrahere, adeoque lex annum requirens strictè interpretanda est. Atqui à potiori eadem ratio stat pro Sponsalibus. Ergo. Ex hoc patet disparitas ad confirmationem, præterquam quòd in casibus pro paritate adductis, nullibi dicatur, annos illos debere esse completos; & praxis, Doctorum autoritas, & variæ declarationes Romanæ apud Gallemart stent pro incompletis.

97. Ob,

97. Ob. 5. Septennium pro Sponsalibus præcisè determinatum est propter præsumptionem usûs rationis, atqui ex defectu unius alteriusve diei, vel horæ, non cessat illa præsumptio; ergo talis defectus non oberit Sponsalibus. R. D. Maj. est determinatum *completum*, idq; ex favore contrahentium. C. est determinatum simpliciter, contra contrahentes N. Maj. imò & minorem; nam cum jura præsumptionem statuunt in septennio completo, cessabit illa præsumptio juridica si aliquid desit, quamvis fortè non cessaret præsumptio privata. Unde hanc quæstionem concludo cum *Sanch. l. C. n. 6. Quoties tempus est à jure determinatum, currit de momento ad momentum. arg. l. 3. §. Minorem. ff. de Minor. & ibi Glossa & D. D. l. Pater §. Sexaginta ff. de Adulter. & ibi Bart. l. eos §. fin. C. de Appellat. & ibi Bald. l. 2. §. dies ff. quando appellandum sit. & ibi glossa, & probari potest ex Bimestri concesso ad deliberandum de Religionis ingressu c. Ex publico de Convers. Conjugat. & ex ætate ad professionem requisita, c. 15. Sess. 25. de Regul. Trid. in quibus dies inceptus, non habetur pro completo, uti probat Th. Sanchez, l. 2. D.*

24. num. 22. ergo idem est dicendum in septennio pro Sponsalibus requisito.

QUÆSTIO VIII.

An Sponsalia per Parentem pro Infante contracta, hunc puberem factum obligent?

Ex num. 15.

98. **R**esp. Regulariter non obligant, ita *Sanch.* l. 4. D. 23. num. 3. cum plurimis cit. *Laym.* l. 5. Tr. 10. p. 1. c. 1. n. 12. *Gonzalez* in cap. 1. de desponsat. impub. fuse de hoc agens. *Bonacin.* T. 1. de Spons. q. 1. puncto 4. n. 8. & 9. *Pirrhing* n. 17. *Canisus* num. 2. *Wagnerek* & passim *Canonistæ* super cap. 1. de Despons. Impub. *König* num. 8. super tit. de Sponsal. *Oberascher* de Sacram. Matrim. *Contra Navar.* *Sotum*, & alios apud *Sanch.* num. 2. Prob. 1°. Ubi non est consensus utriusq^{ue}, non est conjugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & è converso, nihil faciunt; nisi uterq^{ue} puerorum, postquam venerit ad annos discretionis, consentiat, etiamsi Pater, & Mater hoc voverint (alij legunt, voluerint) & fecerint. c. Un. XXV. q. 2. & supra n. 4. 5. 6. dictum est, Sponsalia non dari sine consensu. 2°. Juxta cap. Un. §. fin. de Despons. Impub. in 6. Sponsalia pro filiis absentibus, aut ignorantibus contracta, hos non obligant, nisi eadem postmodum libero suo consensu ratificaverint. Ergo idem dicendum est de Sponsalibus, quæ Parens contraxit pro infante.

fante. 3°. Teste *Angelico in 4. Dist. 29. q. un. art. 4.* In matrimonio est quasi servitus quædam perpetua, & ideo cùm homo liberæ conditionis sit, non potest ad hanc servitutem compelli, quod tamen fieret, si obligaretur Sponsalibus, non suâ, sed Parentum voluntate contractis. Idem S. Doctor 2. 2. q. 104. a. 5. ait; in his, quæ ad proprij corporis sustentationem proliisque generationem attinent, omnes homines esse pares, nec filios subijci Parentibus: Subjicerentur autem, si eos ligarent Sponsalia à Parentibus contracta. Unde *c. Cùm virum 12. de Regul.* dicitur: de puella quadam: *Quia liberum habet arbitrium in electione propositi, sequi Parentum non cogitur voluntatem.* 4°. Juxta num. 4. & 42. Matrimonia debent esse liberrima; talia autem non essent si liberos non consentientes stringerent Sponsalia per Parentes contracta ergo.

99. Ob. 1°. *c. 1. de Despons. Impub. in fine* expressè de filio in infantia desponsato dicitur: *Postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere.* Ergo. R. Cum multis apud *Sanch. l. c. debet*, debito decentiæ, & honestatis C. debito præcepti N. R. 2°. Debet per accidens, & quidem debito charitatis, si Parentis multùm interfit, ut si per ejusmodi nuptias gravissimæ lites componi, aut Parens alio modo non sustentabilis, à filio per nuptias ad magnas opes promovendo, sustentari possit (si tamen filius aliunde ducturus erat, & Sponsalibus aliis non sit innodatus) *Con. debet*

per se, & absque talibus circumstantiis N. R.
 3°. Cum Barbosa in Collect. hic: *debet*, hoc est,
 obligatur, usque ad pubertatem (si post septen-
 nium Sponsalia tacite, vel expresse ratificavit)
 & postmodum simpliciter; si pubes factus non
 reclamavit in continenti, juxta dicta n. 19. C.
 Debet præcisè vi Sponsalium per Parentes contra-
 ctorum N. Denique secundum Canisium de-
 bet, si nulla sit rationabilis causa resiliendi; vel
 juxta Layman. debet implere, hoc est consensum
 matrimonij elicere, ex supposito quòd velit ha-
 bere verum matrimonium, quod sinè proprio
 consensu contrahentium non subsistit, non debet
 autem debito *absoluto*. Vide Gonzalez & Pir-
 hing *super illud cap.*

100. Ob. 2°. Eo solùm casu filia conceditur
 licentia dissentiendi à voluntate Patris, quo in-
 dignum moribus, vel turpem Sponsum ei Pater
 eligeret. *l. sed qua Patris 12. ff. de Sponsal.*
 ergo extra hos casus debet voluntati Patris obe-
 dire. R. 1°. Jus civile, & hoc loco *l. 7. §.*
1. ff. de Sponsal. § 1. 2. ff. de ritu nupt. § 1. 5.
12. 20. C. de Nupt. § Princ. Instit. de Nupt.
 solùm loqui de debito decentiæ, & honestatis,
 non necessitatis, cum aliàs pro Sponsalibus ex-
 presse requirat consensum contrahentium. *ut l.*
11. § 13. ff. de Sponsal. R. 2°. Leges esse
 correctas per Canones, præsertim dum etiam
 matrimonia sinè consensu Parentum inita dicunt
 esse invalida, contra decisionem *Trident. Sess.*
24. c. 1. De reform. Matr. Imò Canisius *in*
præfat. super Tit. de Sponsal. ait: leges Civiles
 de

de matrimonio contrahendo, vel distrahendo disponentes, (quantum nempe ad substantiam matrimonij) nullius esse momenti, quod ipsum exemplis probat vide Zoef. super tit. de Sponsal. in Decretal.

101. Ob. 3°. Potest filius à Parente in necessitate vendi, l. 2. C. de Parric. qui filios. ergo etiam desponsari. R. 1°. Potest vendi, ut labore suo pretium pro Parentis sustentatione comparet; & insuper sic, ut quodocunque possit redimi C. potest vendi in strictam servitutem, sine spe redemptionis, prout spem non habet liberationis à matrimonio semel inito N. Antec. & Conseq. R. 2°. D. Conseq. juxta dicta num. 99. Potest desponsari, si per hoc succurratur Patri extremè indigo, & si nihil obstat C. secus N. Disparitas præterea est, quòd sic venditus non obligetur ad specialem amorem Domini; obligetur autem Maritus ad amorem uxoris, quomodo verò amabit, quam invitus ducit?

102. Ob. 4°. Sæpius à Parentibus Illustribus Infantes desponsati fuerunt. Ergo hi adultiores facti, tenentur obedire, alioquin desponsationes illæ forent frustraneæ. 2°. Jure gentium inductum, & Pontificio confirmatum est, c. 1. 3. 4. XXX. q. 5. c. Honorantur 13. XXXII. q. 2. ut proles à Parentibus nuptui tradantur ergo.

103. Resp. Id quidem nonnunquam accidisse; scribit tamen Nicolaus Myler ab Ehrenbach apud König supra citatum; ejusmodi immatura Sponsalia saniores Politicos ferè omnes

dissuadere, utpote invalida, & ut plurimum fluctuosa. Nihilominus frustranea prorsus non sunt, quia saltē pars altera obligabitur tanquam simplici promissione juxta dicta n. 62. Similiter obligantur Parentes, nē posthac resistent, si proles adultior facta in talem promissionem consenserit, sed ut ex sua parte tali consensui procurando potiùs cooperentur. *arg. c. un. XXXII. q. 3.* Ad 2^m. R. Inductum & confirmatum est, ut tradantur nuptui, cum consensu, saltē tacito earum, qui sic traduntur, juxta num. 15. C. sinè consensu, aut ratificatione eorum N.

QUÆSTIO IX.

An valida sint Sponsalia sinè consensu Parentum inita?

104. **M**atrimonia sinè consensu Parentum inita valere, definit *Trid. Sess. 24. c. 1. de Reformat. matrim.* ubi anathemate ferit, dicentes: *Matrimonia à filiis familias sinè consensu Parentum contracta, irrita esse, & Parentes ea rata, vel irrita facere posse:* Quia nempe illis concessum non est impedimenta matrimonij statuere: quamvis teste *Wagnerek super c. 1. de Despons. Impuberum*, aliqui Juris Consulti & cum his Lutherus, Melancton, Erasmus, docuerint, ea non valere refutati; à *Bellarmin. l. 1. de Matrim. c. 19.* & *Canisio super c. 1. de Desponsal.* Unde quæstio est de talis Sponsalibus; ad quam

105. Dicendum: Valent Sponsalia sine consensu Parentum inita, nisi ipsum Matrimonium non possit licite contrahi. Ita *Sanch. l. 4. D. 23. n. 10. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. num. 14. Pirrhing n. 91. Vallensis §. 9. n. 2. König n. 47. de Sponsal. Gonzalez super cap. 1. & Engel n. 11. de Despons. Impub. Sporer Tyroc. Sacram. p. 4. c. 1. n. 176. Oberalcher de Sacram. p. 2. tr. 2. c. 1. §. 2. Prob. 1°. Juxta dicta n. 4. 5. 6. 42. Matrimonia debent esse libera, nec possunt proles invitæ à Parentibus certo conjugio sociari c. De Neptis 3. XXXII. q. 2. in cujus quæstionis initio dicitur: *Quòd autem aliqua non sit cogenda nubere alicui, Ambrosius testatur super Epistolam primam ad Corinth. 7. Nubat cui vult, tantum in Domino, id est, quem sibi aptum putaverit, illi nubat: quia invitæ nuptiæ solent malos proventus habere* &c. atqui si essentialiter Parentum consensus requireretur pro Sponsalibus, subsecuta matrimonia non essent satis libera, sed sæpe coacta, nam, ut *Zoesius* loquitur super *Trid. de Sponsal. n. 69. Parentum stultitia, aut avaritia, non rarò impediret honestas affectiones liberorum*; adeoque non vellent consentire, nisi in certam personam, quæ ipsis, non autem filio, vel filiæ placeret. Ergo. 2°. Conjugium exigit perpetuam Societatem mutuo amore conglutinatam, amor autem debet spontè nasci, & ex propria voluntate; *quod enim quis non eligit, nec optat, profectò non diligit. c. Prasens 4. XX. q. 3.* atqui hic amor sperari*

NON

non posset ex Sponsalibus, non tam à propria propensione, quàm à Parentum consensu dependentibus; ergo ab illo non dependent essentialiter. 3°. Sponsalia in sciiis, aut invitis Parentibus contracta, esse valida ipsa praxis Ecclesiæ evincit, quæ solet Sponsos etiam clam contrahentes ad fidem servandam compellere, nec ullibi de jure exigitur ad Sponsalium valorem Parentum consensus; ergo sinè eo, valent Sponsalia; sicut valent contractus alij à filiis initi; præsertim cum pro Sponsalibus major libertas requiratur, quam pro aliis contractibus. Unde *c. 2. XXVII. q. 2.* dicitur *Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctione agitur.*

106. Ob. 1°. Leges irritant Sponsalia sinè consensu Parentum inita: ut *lex 7. §. 1. ff. de Sponsal. l. 2. ff. de ritu nupt. l. 5. & 12. C. de Nupt. in princ. Instit. de nuptiis.* Dicit Justinianus, quòd *Civilis & naturalis ratio suadeat consensum Parentum esse requirendum.* Ergo. R. Juxta num. 100. eas leges in hoc puncto vim non habere, vel esse correctas, cum etiam matrimonia irrita pronuntient, quod tamen falsum est juxta num. eundem vel tantum suadent, ut consensus Parentum requiratur, sed non præcipiunt, imò licèt hoc præciperent, & aliter Sponsalia fieri prohiberent, nondum sequitur, sinè eo consensu inita irritari: Nam *multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem c. Ad Apostolicam 16. de Regular.*

107. Ob. 2°. Canones non agnoscunt matrimonium esse legitimum, nisi Parentes consentiant. *c. 1. 3. 4. XXX. q. 5. c. 13. XXXII. q. 2.* Ergo eorum consensus est essentialis. *R.* agnoscunt non esse legitimum, seu non ita congruum, & conveniens, ut res tanti momenti sine consilio Parentum tractetur *C.* non esse legitimum seu invalidum *N.* hoc enim repugnat Tridentino juxta num. 104. *R.* 2°. Agnoscunt non esse legitimum, seu illicitum *C.* non esse legitimum seu non esse validum *N.* Antec. & Conseq. Fateor cum Sanchez, Laym., Gobat, & plerisque aliis, regulariter illicita esse Sponsalia tum de presentis, tum de futuro, absque consilio, & consensu Parentum inita, nisi rationabilis causa excusaret, v. g. si contrahentes præviderent, se à matrimonio honesto, & utili impediendos, aut ad indignum stimulandos à Parentibus; non tamen erunt ejusmodi Sponsalia eo ipso invalida.

108. Ob. 3°. Matrimonium sine consensu Parentum inicum saltè est illicitum, ergo promissio talis matrimonij, seu Sponsalia simpliciter sunt invalida; *Prob. Conseq.* Promissio illicita, seu contra pietatem; & bonos mores, simpliciter non tenet. *c. In malis. 5. XII. q. 4. c. 58. § 69. de R. F. in 6.* Ergo. *R.* *D.* Antec. est illicitum aliquando, si nempe absque omni rationabili causa, vel ex contemptu non petatur talis consensus *C.* est illicitum semper, etiam dum rationabilis causa adest, quæ excuset à petendo consensu *N.* Antec. *D.* etiam Consequens; ergo pro-

promissio talis matrimonij, ut contrahendi sine consensu Parentum est invalida, si rationabilis causa non excuset C. Conseq, promissio matrimonij simpliciter, sine consensu Parentum facta est invalida N. Conseq. Hoc verum est; si quis promittat ipsam exclusionem, vel contemptum consensûs Paterni, erit ea promissio invalida utpote de re turpi, si verò promissio sit de Matrimonio, quod in se objectum bonum est; licet ipsa fiat sine Parentum consensu, erit promissio valida. Unde ad probationem R. Promissio illicita ex objecto, (hoc est dum ipsum objectum pietati, aut bonis moribus adversatur) non tenet C. promissio illicita ex modo, aut circumstantiis non tenet N. Antec. & Conseq. Sic illicita est donatio vel promissio prodiga, & tamen tenent.

109. Ob. 4°. Promittentes sine consensu Parentum graviter peccant; quia eorum matrimonia, solent esse scandalis, rixis, litibus, obnoxia; præsertim si cum indignis, in familiæ prostitutionem ineantur. Ergo eorum promissiones non possunt esse validæ. R. Permissio Antec. D. Conseq. non possunt esse validæ ubi hæc mala imminet Trans. non possunt esse validæ, si mala hæc absint, nec quidquam aliud desit præter consensum Parentum N. Conseq. Unde in conclusione dictum est: *Nisi ipsum matrimonium non possit licitè contrahi.*

110. Si prædictæ circumstantiæ absint, probabilius solum venialiter peccabunt contrahentes sine Parentum consensu: cum hi non possint in
tali

tali casu rationabiliter esse inviti; si insuper contrahentes in illo casu ex *rationabili causa* consensum Parentum petere omittant, nullo modo peccabunt; sicut non peccant, vel saltè non graviter, si contrahant, dum consensum petitum, Parentes irrationabiliter denegant: ut bene docent *Gobat, Sporer &c. ex Sanchez & aliis.* Respondent alij cum *Lessio l. 2. de F. & F. c. 18. dub. 1. n. 9. C. Antec. N. Conseq.* licèt enim graviter peccent contra pietatem, & charitatem, non tamen peccant contra justitiam, adeoque probabiliter promissio tenet; Magistratus tamen prædicta gravia mala prævidens, debet eam irritare, & tales Sponsose separare, teste *Laym. Lessio, Navar., Guttier. apud Gobat. & Sanchez l. I. D. 14. n. 3.*

III. Ob. 5°. Pater potest vota filiorum, sinè suo consensu, aut in suum præjudicium facta irritare, ut docent Theologi, & Canonistæ super *tit. de voto & voti Redempt.* Ergo etiam Sponsalia. R. 1°. Ex hoc ipso probari Sponsalia sinè consensu Parentum facta, non esse irrita, sed irritanda; itèm illa fieri posse sinè consensu Parentum, sicut possunt emitti vota; R. 2°. N. Conseq. Disparitas est 1°. Quia DEUS, cui soli vota fiunt, non acceptat facta in præjudicium tertij; vel cedit suo juri, ne tertius lædatur; Sponsalia autem à comparte acceptantur, quæ non tenetur cedere juri suo. 2°. Juxta dicta pro Conclusionem hujus, & præcedentis quæstionis; major libertas requiritur in contrahentibus, quàm in voventibus; ità ut etiam regulariter obligent
vota

vota metu extorta, non autem Sponsalia juxta dicta num. 34. 3°. Ea quæ sunt publici juris (prout sunt: Sponsalia) non sequuntur jus patriæ potestatis teste *Zoëzio de Sponsal. n. 69. & in is, quæ ad Sacramenta pertinent* (prout positivè pertinent Sponsalia) *non consideratur patriæ potestas.* inquit *Vallensis loco supra cit. ex c. fin. de Judiciis*; nihil tale urget pro votis. Præterquam quòd regulariter Parens vota filij tantum in impubertate emissa annullare possit, ut sic detur aliquod remedium, si fortè filius in tenella ætate aliquid non satis prudenter vovisset, pro Sponsalibus autem in impubertate contractis adhuc adest remedium, quia adeptâ pubertate ipsi contrahentes liberè resilire possunt; juxta dicta num. 19.

112. Ob. 6°. Parentes tenentur pro filiorum nuptiis esse solliciti: ergo hi vicissim tenentur illis obedire, & ab eorum consensu pendere; ne neglecti, tanquam gravissimâ injuriâ offendantur. 2°. Filij in re tam gravi, tenentur Parentum consilium petere. Ergo etiam tenentur eidem obedire, alioquin frustrâ illud peterent. Et. Etiam tenentur esse solliciti de filiis promovendis ad sacerdotium, vel Religionem, si filij ad hæc aspirent; non tamen sequitur horum susceptionem sinè Parentum consensu factam, esse irritam: Unde objectio solùm probat, inobedientiam filiorum in hoc puncto (nisi justæ causæ excusent) adversari pietati, & esse illicitam; quamvis Sponsalia non irritet. In forma D. Conseq. Ergo tenentur obedire ex debito pietatis, C. debito justitiæ,

tiæ, ita ut ejus violatio strictam injuriam involvat, vel Sponsalia irritet N. Conseq. Ex quo patet responsio ad 2^m. Item ad objectionem Hæreticorum; illud ex Decalogo oggerentium, *Honora Patrem &c.* Præterquam, quod ibi honor præcipiatur in genere, non verò in particulari causa Matrimonij, pro quo stare possunt rationes exceptivæ. Aliàs nec sinè consensu Matris liceret, aut valeret Sponsalium contractus, cum & hæc honoranda sit: quod tamen negant ipsi adversarij, ut bene advertit Zœs. unde hic valet illud: *Relinquet homo Patrem suum, & Matrem, & adhærebit uxori suæ. Gen. 2. v. 24.*

113 Ob. 7°. Contrahentes sinè consensu Parentum possunt vi legum Civilium exhæredari, aut illis dos denegari. Ergo signum est eorum contractum non valere. R. Dissimulato Antec. N. Conseq. quia tantum sequeretur, talem contractum, tanquam illicitum hæc pœnâ puniri posse, licet validus sit. R. 2°. N. Antec.; nam nec Justinianus hanc inter causas exhæredationis ponit; nisi fortè filia mallet luxuriosè vivere, quàm à Parentibus in matrimonio honesto elocari; ut ex Panormitano notat Vallensis; nec lex civilis vim habet contra Canones, libertatem Matrimonij requirentes, ut fusè deducit Sanchez l. 1. D. 24. 25. & 26. Gobat ejusmodi leges dicit esse abrogatas. Quod si alicubi ad impedienda gravia mala leges, vel consuetudo quarundam Regionum cum Pontificis consensu inductæ vetant, nè Personæ illustres, saltèm Coronæ ca-

paces, sinè consensu Principum, nuptias, præfertim cum exteris contrahant; quemadmodum teste P. Wex ex Spondano ad annum 1635. Clerus Gallicanus declaravit, non valere Gallorum Regij sanguinis, & successionis capacium, conubia, sinè consensu Parentum inita; non præjudicant juri communi; & *nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.* Reg. 28. J. in 6. vide *Arnold. König* super tit. de Sponsal. n. III. & seq.

QUÆSTIO X.

An aliquando saltèm in casu variore valeant Sponsalia inita cum Persona Heretica?

114. **H**Æc quæstio dependet ab illa, utrùm talium matrimonia semper sint illicita? Pro non valore aliqui simpliciter citant *Tannerum, Marchantium, Gobat &c.* Sed hi Authores non videntur loqui simpliciter pro omni casu, sic ipse *Gobat de Sponsal. n. 101.* tantùm dicit, quòd *communiter* non valeant.

Quare dicendum est, ea aliquando valere, ut tenet *Sanchez l. 2. D. 72. n. 5. Cum Navarro & Azor. Laymannus l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 2. Palau de Sponsal. D. 4. p. 11. n. 10. & 11. cum Conink, Guttier., Gasp. Hurtado. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 165. & seq. Ilfing tr. 5. D. 9. n. 88. cum P. Amico. Arsdékin p. 3. tr. 6. q. 22. usque ad 25. & apud hunc*

*hunc
Disp
cium
Ober*

*II
illicita
pericu
lium,
quibu
cessan
ut pra
lerati
licita
confe
prom
alij c
ejusm
v. g.
exerc
ctio &
q. 1.
si spo
Ergo
Hæc
lonia
tradi
adeo
I
ut si
bere
lum
per*

hunc Lessius, Tiring, Becanus, Lugo de Fide
 Disp. 22. Sect. 2. citans Reginald. & Filiuc-
 cium. Denique Engel, König, Wiestner,
 Oberascher &c.

115. Prob. 1°. Matrimonia cum Hæreticis
 illicita sunt solummodo propter scandalum, vel
 periculum perversionis, malæ educationis pro-
 lium, jurgiosæ cohabitationis &c. atqui in ali-
 quibus casibus, quamvis rarissimis, talia mala
 cessant, daturque contra ea sufficiens securitas,
 ut praxis docet in iis locis, in quibus Hæretici to-
 lerati Catholicis permiscetur, ergo in his casibus
 licita erunt cum Hæreticis matrimonia, & per
 consequens etiam tum licita, tum valida eorum
 promissio (quemadmodum liciti sunt contractus
 alij cum ipsis celebrati) præsertim quando ex
 ejusmodi Matrimoniis sperantur magna bona,
 v.g. conversio conjugis, publicum Religionis
 exercitium antea negatum, inimicitiarum extin-
 ctio &c. Prob. 2°. C. Non oportet 16. XXVIII.
 q. 1. clarè dicitur; *filiæ hæreticas posse accipi,*
si spondeant se professuras orthodoxam fidem.
 Ergo non est simpliciter illicitum. Prob. 3°.
 Hæc praxis toleratur in Germania, Gallia, Po-
 lonia &c. Pontifice conscio, Episcopis non con-
 tradicentibus. Ergo non est mala ab intrinseco,
 adeoque ex causis gravibus lesita.

116. Bene tamen Arsdekin monet ex Lessio,
 ut similia matrimonia sint licita, concurrere de-
 bere conditiones sequentes. I. Ut absit pericu-
 lum perversionis, personaque Catholica liberè
 permittatur vivere in sua Religione. II. Ne

impediatur educare proles ritu Catholico ; unde cum *Laymanno, Perez, Tannero, Dicastillo à Sporer*, & alij à Gobat citati valde execrantur iniquissimum illud pactum, quo Catholicus Conjux consorti promittit, se ei permissurum partem liberorum sine cultura veræ Religionis ; nisi (ut *Tannerus* insinuat) post conjugium jam contractum, non sit Spes, ut parti Catholice permittatur educatio omnium prolium, quo casu saltèm de educatione aliquarum pacisci licebit, salvo tamen jure educandi Catholicè etiam reliquas, si id occultè præstari potuerit. III. Ut non sit facilè Catholico in sua Religione invenire conjugem sibi parem, & competentem. IV. Ut ille, cum quo matrimonium contrahitur, non sit Hæreticus denunciatus, aut Notorius percussor Clerici. V. Ut loco in quo contrahitur, passim vigeat consuetudo sic contrahendi, absque omni scandalo.

117. Ob. 1°. *Juxta legitimas sanctiones pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibile de jure, vel de facto, nullam obligationem inducit. c. fin. de Pactis.* Idem habetur *l. Pacta. Cod. eod. tit.* Atqui tale pactum sunt Sponsalia cum Hæreticis ; cum his enim prohibentur matrimonia. *c. Cave 15. XXVIII. q. 1. c. Decret. vit. 14. de Heret. in 6.* itèm in Concilio Chalcedonensi, Laodicensi, & Agathensi apud Sanchez, Palaum & Pontium. Ergo nullam obligationem inducunt, adeoque nec valida sunt. Conf. Si essent valida, posset pars Catholica ad eorum executionem compelli, atqui hoc dici non potest

potest, cum potius Authores illa connubia omnimodo dissuadeant. ergo.

118. R. C. Maj. D. Min. Tale pactum sunt Sponsalia regulariter, vel quando cum periculo perversionis, aut scandali, & sine justa ratione, & conditionibus supra insinuatibus contrahuntur C. tale pactum sunt semper, & omnia Sponsalia N. Min. & Conseq.

Ad Conf. R. 1°. N. Sequelam Maj. quia vix unquam aberit omne periculum, aut saltem timor alicujus mali, aut scandali in tali matrimonio; unde pars talia metuens justè resilire poterit. Resp. 2°. C. sequela N. Min. Nam ut Arsdekin, aliique notant ex Pontio, Lugone & Salas, aliquando, licet in casu rarissimo, ex tali connubio tot, & tantorum bonorum Spes affulget, ut non solum possit, verum etiam debeat pro illo in eundo dispensatio concedi, cur non posset ex eadem causa pars Catholica ad Sponsalium executionem compelli?

119. Ob. 2°. Apostolus 2. ad Cor. 6. v. 14. ait: *Nolite jugum ducere cum infidelibus,* & Can. 72. Synodi 6. Trull. Nuptiæ cum Hæretico declarantur absolutè invalidæ. & c. Videtur 2. XXXV. q. 6. dicitur ratum non haberi, quod contra interdictum Ecclesiæ (qualiter fiunt Sponsalia cum Hæreticis) factum est. Ergo nec talia connubia, nec Sponsalia valent. Resp. Apostoli verba tantum esse consilij, non præcepti, vel loquuntur de casu ordinario, si adsit periculum, vel scandalum. Ad Canones cit. R. cum P. Wiestner in primitiva Ecclesia ejusmodi connubia

nubia probabiliter fuisse invalida; sicut de facto ob cultûs disparitatem invalida sunt, cum Paganis, & Judæis. Jam autem certum est ea per consuetudinem inductam valere, licet aliqui Canonistæ oppositum fenserint, quorum opinionem Bellarminus citatus à Sporer *de Matr. p. 4. c. 1. n. 117.* putat esse errorem in fide. Etiam *Bellarminus* & *Barbosa* apud *P. Wiestner*, negant Canones illius Concilij esse Authenticos, utpote à Sergio Papa reprobatos; alij dicunt oppositâ consuetudine abrogatos. *c. videtur.* Loquitur de conjugio duorum, inter quos impedimentum cognationis intercesserat, ut notat Lugo.

120. Ob. 3°. Exponere se periculo perversi-
onis est intrinsecè malum, atqui contrahens cum
persona hæretica, se exponit, nè successu tempo-
ris pervertatur, ut exempla probant. Ergo tale
Matrimonium est intrinsecè malum; consequen-
ter ejus promissio invalida. Hoc probaret, nec
cum alio deterioris vitæ, etiam cum licentia Pon-
tificis matrimonium unquam contrahi posse, cum
tamen Sanctarum exempla extent. v. g. S. Mo-
nicæ, Clotildis &c. Ethnicis desponsatarum.
Informa R. cum *Lugone, Castro, Palao, & Ar-
dekin* N. Maj. vel D. Exponere se periculo pro-
ximo, & sinè urgenti causa, est intrinsecè malum
trans. periculo remoto, ex causa urgente, & cum
 proposito firmo resistendi tentationibus exemplo
 Estheris, & Judithæ N. Maj. Ex quo patet re-
 sponso ad Min. Præterea possunt ejusmodi peri-
 cula per sufficientem cautionem tolli.

121. Ob. 4. Quia lectio librorum Hæreticorum plerumque periculosa est, ideo ea absque facultate nulli licet, prohibeturque etiam illis, qui de sua constantia in fide nullatenus dubitant. ergo multò minùs licebunt matrimonia cum hæreticis, cum illis plùs periculi sub esse videatur. Resp. C. Antec. N. Conseq. Disparitas est; tum quia non extant tam ponderosæ rationes pro lectione illa, sicut pro matrimoniis; tum quia usus illius lectionis non ità præscripsit, & permissus est; sicut matrimonia cum Hæreticis, Pontifice confcio, & non contradicente; tum quia nullibi ea lectio fidelibus conceditur, sicut *cap. Non oportet supra cit.* permittitur connubium cum Hæreticis, saltèm si spondeant se *professuros Orthodoxam fidem*, quâ Sponsione deficiente (nisi contraria praxis alicubi præscripserit) petenda est dispensatio à Pontifice, imò ut Lugo probat, semper eam petere debent Personæ valde illustres, utpote quorum matrimonia magnæ considerationis sunt.

122. Ob. 5. Sacrilegum est, Sacramentum indigno administrare, vel indignæ administrationi, aut receptioni cooperari, vel illud frustrationi exponere. Atqui Catholicus contrahens cum Hæretica, administrat Sacramentum Matrimonij Personæ indignæ, & cooperatur illius receptioni, & reciproca administrationi, itidem indignæ, & insuper illud periculo frustrationis exponit, casu quo pars Hæretica conformiter suæ perfidiæ, non intendat Sacramentum, sed purum contractum Civilem, vel etiam dissolubilem.

lem. ergo est hoc Sacrilegum, & illicitum, & per consequens invalida est promissio illius. Hoc argumentum contra multarum Regionum praxim probaret, nec cum Pontificis dispensatione matrimonium unquam cum Hæretico, vel cum homine peccatore iniri, imò nec dispensationem pro eo dari posse. *q. Maj.* Solùm veram esse, si absque gravi causa, & certò indigno, administratur Sacramentum aliquod, & quidem tale, in quo Minister non sit simul recipiens; aut qui pro tali Sacramento specialiter consecratus esse debeat: è contra ex gravi causa, Minister non specialiter consecratur & simul recipiens, nec obligatus ut se propter alterius malitiam, ipsi soli imputabilem, privet fructu Sacramenti; poterit administrare, aut per persecutionem proprii boni, indirectè cooperari, voluntariè indigno: Sic à pari secundùm Lugonem potest in gravi necessitate administratio Sacramenti peti ab Excommunicato; & juxta Canonistas ex *cap. Debitores 6. de Jur. rejur.* possunt usuræ solvi usurariis, & teste *P. Suarez lib. 4. de Simonia c. 12. n. 13. Lessio & alii.* Potest in gravi necessitate ad redimendam vexam Sacrilego, & Simoniam intendenti Ministro pretium temporale dari; si absque eo nollet administrare Baptisum, S. Viaticum, vel Poenitentiae Sacramentum,